

Op naar Sociale activering en participatie

*Tussenevaluatie van het vervoltraject STA-teams
in Roosendaal, 2009*

Oktober 2010

Marian van der Klein
Diane Bulsink
Fabian Dekker

Opdrachtgever: Gemeente Roosendaal

Inhoud

1	Tussenevaluatie vervolgtraject STA-teams: op naar sociale activering en participatie in 2009	5
1.1	Op naar sociale activering en participatie	5
1.2	De tussenevaluatie over 2009	5
1.3	De outcome van het project	6
1.4	Leeswijzer	6
2	Het werkproces van de STA-teams in 2009: een jaar van verandering	7
2.1	Een periode van uitbreiding en professionalisering	7
2.2	Een nieuwe taak: bevordering van participatie van minima	9
2.3	Conclusies	10
3	Bereik van de STA-teams in 2009: gesprekken, huishoudens en participatieplannen	11
3.1	Gesprekken met mensen thuis in de wijk	11
3.2	Achtergrondkenmerken van de bereikte minimahuishoudens	12
3.3	Problemen die de minimahuishoudens ervaren	13
3.4	Het niet-gebruik van voorzieningen en de wijze van begeleiding	14
3.5	Bereik van de sociale-activeringsaanpak: de participatieplannen	14
3.6	Conclusies	17
4	Participatieplannen van de STA-teams: mannen, vrouwen en kinderen	19
4.1	Participatieplannen voor vrouwen	19
4.2	Participatieplannen voor mannen	24
4.3	Participatieplannen voor kinderen	28
4.4	Conclusies bij de analyse van de participatieplannen	32
5	Participatieplannen van de STA-teams: autochtone en allochtone Nederlanders	35
5.1	Conclusies	36
6	Op naar sociale activering en participatie? Conclusies tussenevaluatie vervolgtraject STA-teams 2009	37
6.1	Samenvatting en conclusie	37
6.2	Werkprocesevaluatie: de uitvoering bij SIW	38
6.3	Bereik van het vervolgtraject STA-teams in Roosendaal	38
6.4	Resultaatanalyse van de participatieplannen	39
	Nawoord	41
	Literatuur	43
	Bijlage	45

1 Tussenevaluatie vervolgtraject STA-teams: op naar sociale activering en participatie in 2009

Vanaf april 2009 houden de STA-teams in Roosendaal zich in opdracht van de gemeente Roosendaal bezig met

- Voorlichting over de gemeentelijke sociale voorzieningen en het verder terugdringen van het niet-gebruik van die voorzieningen.
- Sociale activering van de minima.
- Interventies die de participatie van minima in de tweede (werk en inkomen) en derde levenssfeer (sociaal leven) bevorderen.

1.1 *Op naar sociale activering en participatie*

Op naar sociale activering en participatie door STA (Samen tegen Armoede) is een vervolgtraject van het werk dat de STA-teams in 2007 en 2008 verrichtten. In 2007 en 2008 hebben de STA-teamleden zich vooral beziggehouden met het terugdringen van het niet-gebruik van sociale voorzieningen, zoals bijzondere bijstand. De STA-teams gaan op bezoek bij de mensen thuis en voeren daar een vertrouwelijk gesprek. In 2009 zijn de werkzaamheden uitgebreid. De STA-teams moeten in hun gesprekken tevens ingaan op sociale activering en participatiebevordering. Het is de bedoeling dat de STA-teams meer minima meer mee laten doen, vooral in de tweede levenssfeer - die van werk, opleiding en inkomen - en/of in de derde levenssfeer - die van de openbare ruimte en het sociale leven. In deze tussenrapportage beschrijft het Verwey-Jonker Instituut hoe deze verandering in de praktijk heeft uitgedaagd. We geven het verloop van de koerswijziging weer en laten zien welke resultaten er in 2009 zijn bereikt.

1.2 *De tussenevaluatie over 2009*

Met de gemeente is aan het begin van dit vervolgtraject afgesproken dat de onderzoeksafdeling van de gemeente Roosendaal de eerste doelstelling van het vervolgtraject evalueert: het verder terugdringen van het niet-gebruik van voorzieningen. Het Verwey-Jonker Instituut evalueert de twee laatste doelstellingen van het vervolgtraject: sociale activering en bevordering van participatie. Het instituut evalueert het vervolgproject op project-, proces- en resultaatniveau. Dit is de tussenevaluatie over 2009. In het eerste kwartaal van 2011 zal de eindevaluatie plaatsvinden.

SIW is de welzijnsinstelling waar de STA-teams in opdracht van de gemeente Roosendaal zijn ondergebracht. SIW heeft het Verwey-Jonker Instituut de benodigde gegevens voor deze tussenevaluatie over de STA-werkzaamheden in 2009 aangeleverd. Voor de evaluatie op project- en procesni-

veau zijn dat gegevens over de bezetting, de werkwijze en de verspreiding van de STA-teams over Roosendaal. Voor de evaluatie op resultaatniveau is er in overleg met de gemeente Roosendaal gekozen voor een deel van het werk dat in 2009 verricht is. Om de lopende werkzaamheden niet al te zeer te belasten, heeft SIW het Verwey-Jonker Instituut alleen kwalitatieve gegevens aangeleverd over de huishoudens waarvoor participatieplannen zijn gemaakt: het gaat dan om 81 huishoudens van de in totaal 446 huishoudens die STA in 2009 bezocht en geholpen heeft. De kwantitatieve gegevens over het gehele jaar 2009 heeft SIW verzameld en hierover verslag uitgebracht naar de gemeente in de kwartaalverslagen over het project. Voor aanvullende kwantitatieve gegevens verwijzen we naar de kwartaalverslagen van SIW.

1.3 De outcome van het project

Bij deze tussenevaluatie van de outcome van het project in 2009 staan de volgende vragen centraal: Welke groep(en) minima hebben de STA-teamleden vooral gesproken? (wijken, sekse, leeftijd, etniciteit, inkomstenbron huishouden);

- Voor welke groep(en) minima (wijken, sekse, leeftijd, etniciteit, inkomstenbron huishouden) zijn participatieplannen gemaakt?
- Voor welke domeinen of levenssferen zijn de participatieplannen ontwikkeld? Daarbij denken we aan 1. het persoonlijk leven; 2. het domein van werk en inkomen; en 3. het sociale leven.
- Wat is de inhoud van de sociale activering en participatiebevordering?
- Is de participatie van de betrokken minima na het uitvoeren van het participatieplan vergroot? (Volgens de betrokkenen en volgens de STA-teamleden).

Bij de conclusies van deze evaluatie zal de outcome-indicator van de gemeente Roosendaal als leidraad fungeren. Deze indicator luidt dat tussen de 30 en 50% van de gemaakte participatieplannen tot effect heeft dat er een toename is in de sociale activering van de minima in Roosendaal.

1.4 Leeswijzer

Naast een beschrijving van de veranderde werkwijze presenteren we in deze tussenevaluatie gegevens over de ontwikkeling van de STA-teams in omvang en in hun bereik van minima in Roosendaal. In 2009 is wederom veel aandacht besteed aan het trainen van de benodigde vaardigheden om gesprekken te kunnen voeren en om de bevindingen op de juiste wijze schriftelijk te rapporteren. In deze tussenevaluatie komt ook de gevolgde scholing van de teamleden aan bod. Tot slot vormt de outcome van de STA-teams (de evaluatie van de 81 huishoudens waarvoor zij participatieplannen hebben gemaakt) een belangrijk onderdeel van deze tussentijdse evaluatie.

In hoofdstuk 2 gaan we eerst in op de input van de STA-teams. Welke taken zijn er in het afgelopen jaar verricht en welke wijzigingen hebben plaatsgevonden in de teams en in hun werkwijze? In hoofdstuk 3 staat het bereik van de STA-teams centraal. Voor welk type huishouden zijn de STA-werkzaamheden belangrijk? In welke wijken werden de participatieplannen van 2009 gemaakt? En wat waren de inkomstenbronnen van deze huishoudens? In de volgende hoofdstukken analyseren we de inhoud en het resultaat van de participatieplannen naar specifieke groepen. In hoofdstuk 4 komt de sociale activering van mannen, vrouwen en kinderen aan bod, terwijl in hoofdstuk 5 de bevordering van participatie en sociale activering van autochtonen en allochtonen centraal staat. In het slothoofdstuk (6) vatten we de bevindingen over het werkproces en de evaluatie van de participatieplannen in 2009 samen en trekken we conclusies.

2 Het werkproces van de STA-teams in 2009: een jaar van verandering

In 2009 is er veel gebeurd. De STA-teams zijn aanzienlijk uitgebreid en er zijn inmiddels veel gesprekken gevoerd met bewoners. In dit deel beschrijven we het functioneren van de STA-teams over 2009. Voor de STA-teams was het jaar 2009 er een van verandering en verdere professionalisering. Dat blijkt uit de stijging van het aantal teamleden, de vergroting van het aantal gesprekken met minima, het verder terugdringen van het niet-gebruik van voorzieningen en de nieuwe manier van werken. Tegelijkertijd zijn er aanknopingspunten om het werk van de STA-teams in de toekomst nog verder te ontwikkelen.

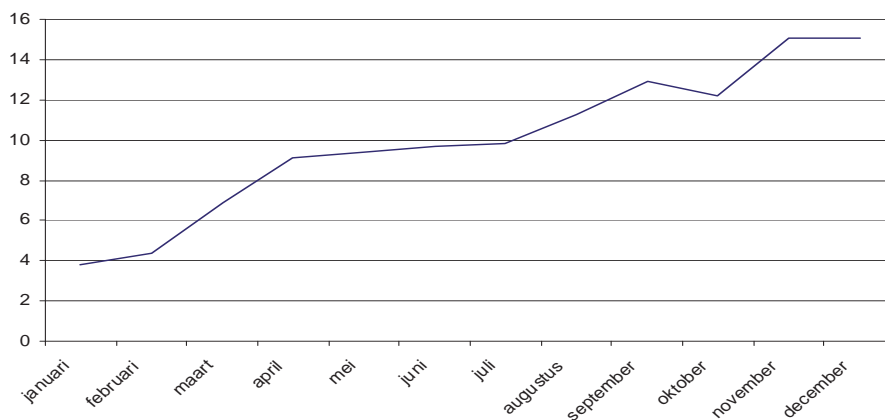
De gegevens waarop we dit hoofdstuk baseren zijn grotendeels afkomstig uit de verschillende STA-kwartaalrapportages over 2009 en een aanvullend gesprek met Dirk-Jan van Rijen (samen met Ellen van Engelen STA-coördinator in 2009).

2.1 Een periode van uitbreiding en professionalisering

Organisatorische veranderingen

Allereerst geven we een compact overzicht van de ontwikkeling in omvang van het STA-personeel. Het aantal teamleden is inmiddels uitgebreid tot 19 in 2009. Gemeten naar formatieplaatsen in totaal aantal fte's zien we een stijging tot 15,1 fte's in dienst van het SIW op 1 januari 2010, tegen 3,8 fte's op 1 januari 2009. De gemeente streeft er overigens naar om 16 fte's te realiseren in 2010. Figuur 1 geeft een overzicht van de ontwikkeling in fte's in 2009. Vanaf april 2009 gaat het gemiddeld om 11 à 12 fte's beschikbaar per maand.

Figuur 1 Ontwikkeling in fte's in 2009 (bron: STA-kwartaalverslag 2009-1 t/m 4).

Het aantal teams is eveneens gegroeid van twee naar vijf. Zij zijn actief in de wijken Kalsdonk, Westrand, Kroeven, Tolberg en Burgerhout (zie tabel 2).

Tabel 2 Samenstelling STA-teamleden in de wijken (bron: STA-kwartaalverslag 2009-4).

Team	Leden	FTE
Kalsdonk	5	3,75
Westrand	4	2,78
Kroeven	3	3,22
Tolberg	4	3,11
Burgerhout	3	2,22
Totaal	19	15,08

Deskundigheidsbevordering

Naast het principe van 'learning on the job' is er in het afgelopen jaar geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering. Dit verhoogt de kwaliteit van het werk. Samen met de STA-coördinator heeft het Verwey-Jonker Instituut ook in 2009 de trainingen verzorgd. In totaal zijn er tien trainingen geweest. Een belangrijk punt van de training is het herkennen van de behoeften van de minima, om hier via een participatieplan op in te kunnen spelen. In de bijlage staan de werkzaamheden die het Verwey-Jonker Instituut in de afgelopen periode heeft verricht betreffende deskundigheidsbevordering. De coördinatoren van de STA-teams hebben aangegeven tevreden te zijn met de deskundigheidsbevordering door het Verwey-Jonker Instituut.

De inzetbaarheid van STA-leden

Wat de ontwikkeling van de STA-medewerkers betreft zien we dat veel teamleden inmiddels een groot aantal uren werken. Veertien van de negentien STA-teamleden zijn in 2009 bijstandsonafhankelijk geworden. Vijf teamleden behouden nog een kleine aanvulling uit de WWB. Een aantal STA-teamleden is doorgestroomd naar ander regulier werk; zo vond iemand betaald werk als administratief medewerker, een ander als taxichauffeur en weer een ander kreeg een tijdelijke aanstelling elders binnen SIW. Het komt ook voor dat STA-teamleden fysiek en/of psychisch langdurig ziek worden. Soms hebben ze al een voorgeschiedenis op dit gebied. Uiteindelijk vindt dan geen verlenging plaats van het contract van deze mensen en vloeien ze af als STA-teamlid.

Het relatief hoge ziekteverzuim bij de STA-teams is een belangrijk aandachtspunt: over 2009 bedraagt het ziekteverzuim bij STA 13%. Afgezet tegen het landelijk cijfer van 2008 in de sector zorg en welzijn (ca. 5%) is dat zeer hoog. Het is SIW niet gelukt om hier in de loop van 2009 verandering in aan te brengen. Het hoge ziekteverzuimpercentage is onder andere te wijten aan de langdurige ziekte van een aantal werknemers. Voor een heel groot deel is dat toe te schrijven aan de keuze binnen de STA-teamaanpak om te werken met de doelgroep. STA-teamleden hebben oorspronkelijk een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Het STA-personeel heeft zelf (ook vaak) te maken met complexe problematiek, zoals problemen met gezondheid, of met financiën, echtscheiding en woonsituatie. Zij zijn daardoor kwetsbaar voor uitval. Wanneer we bovendien het opleidingsniveau als achtergrondvariabele erbij betrekken, zien we dat veel STA-teamleden laag en middelbaar opgeleid zijn. Die groep verzuimt meer dan hoger opgeleiden (bron: CBS).

Wat verder in het oog springt is de heterogene samenstelling van de STA-teamleden (denk hierbij aan verschillen in fysieke en sociaal-emotionele capaciteiten). Deze verschillen in capaciteiten leiden ertoe dat sommige teamleden meer begeleiding nodig hebben en vaker verzuimen dan andere leden. Dit is de groep 'achterblijvers'. Intensieve begeleiding en training blijven nodig om de

inzetbaarheid van deze groep te verhogen. Bij een in omvang veel grotere groep is wel degelijk vooruitgang zichtbaar in capaciteiten en inzet. Vaak zijn deze teamleden al vanaf 2007 of 2008 binnen de STA-teams actief, hebben ze ervaring kunnen opdoen, maken ze minder fouten en vinden ze het een uitdaging om minima te benaderen en aan te sturen op participatie. De coördinatoren spreken wel van 'sprinters'.

Om inzicht te krijgen in de inzetbaarheid en capaciteiten van de teamleden benadrukt Dirk-Jan van Rijen het belang van individuele coaching. Individuele coaching is een taak van Ellen van Engelen, de tweede coördinator die SIW op dit project heeft gezet. Individuele coaching maakt problemen sneller inzichtelijk en bespreekbaar. Zo zijn per medewerker 'zachte' en 'harde' doelen te formuleren waar zij aan kunnen werken. Zowel op individueel als op teamniveau wordt de voortgang bewaakt. Volgens Van Rijen waarderen de STA-teamleden deze aanpak en draagt deze bij aan de verdere professionalisering van het teamwerk.

2.2 Een nieuwe taak: bevordering van participatie van minima

Een belangrijke taak van het STA-teamwerk is het terugdringen van het niet-gebruik van gemeentelijke voorzieningen onder bewoners met een laag inkomen. In 2009 is hier een taak bijgekomen: het bevorderen van de maatschappelijke participatie, sociale activering in de verschillende leefdoelgebieden. Dit zijn naast de privésfeer ook het werkdomein en het sociale of publieke domein. Hiervoor is een nieuwe manier van werken en een nieuwe manier van benaderen nodig van minima in Roosendaal. Het doel is om minima meer mee te laten doen aan de samenleving, of dit nu binnen of buiten, in verenigings- of vriendschapsverband gebeurt. Dit houdt onder meer in dat de leden de participatievraag verhelderen en participatieplannen maken. Het plan komt idealiter tot stand na twee gesprekken. Een eerste inventariserend gesprek staat in het teken van het in kaart brengen van de participatiewensen, waarna in een tweede gesprek een concreet stappenplan ontwikkeld wordt. De STA-teamcoördinator bepaalt vervolgens wie de taken het beste kan uitvoeren. Na een half jaar volgt een follow-upgesprek met de individuele burger waarbij wordt bezien of de participatie daadwerkelijk is toegenomen. Tijdens dit follow-upgesprek vindt idealiter ook de evaluatie van het traject plaats. Als er binnen huishoudens meervoudige problematiek speelt, zijn meer gesprekken noodzakelijk. De leden van de STA-teams en de coördinatoren bewaken de voortgang van het hele proces. De coördinatoren van SIW leveren de evaluatieformulieren aan bij het Verwey-Jonker Instituut. De analyse van deze evaluatieformulieren over de participatieplannen in 2009 volgt later in deze rapportage.

Een nieuwe werkwijze

De nieuwe manier van werken doet een zwaar beroep op de (gespreks)vaardigheden van de STA-teamleden. Het is van belang om de teamleden duidelijk te maken wat de verschillende levensdoelgebieden precies inhouden. Hier is aandacht aan besteed tijdens de trainingen en vanuit de dagelijkse begeleiding door de coördinatoren. Organisatorisch is het interessant om te melden dat sinds 1 maart 2009 Ellen van Engelen als coördinator voor de teams werkt. Na een inwerkperiode van een maand is de nieuwe taakverdeling tussen de coördinatoren vastgesteld. Van Rijen en Van Engelen hielden in 2009 gezamenlijk de teamgesprekken. Van Rijen was verantwoordelijk voor de kwartaalcijfers en de contacten met externe organisaties. Ellen van Engelen deed en doet de individuele coaching en is in enkele gevallen aanwezig bij de gesprekken met de bewoners.

De teamleden moeten tijdens deze gesprekken vraaggericht werken: de bewoner in kwestie met zijn of haar specifieke leefsituatie, belangen en wensen staat centraal. Voor sommige teamleden is deze nieuwe manier van werken te hoog gegrepen. In het begin bestond er ook de nodige weerstand

tegen deze verandering. Tegelijkertijd constateren we dat de leden met deze nieuwe aanpak steeds beter uit de voeten kunnen. Ze zien meer en meer in dat de verschillende domeinen met elkaar zijn verbonden en onderschrijven het belang van participatie. Wat hierbij ook speelt is dat de eerste successen zichtbaar worden. Dit stimuleert de STA-teams om de non-participatie van bewoners aan te pakken.

2.3 *Conclusies*

De bovenstaande procesevaluatie levert ons het volgende beeld op:

- De voorlopige conclusie is dat het werkproces redelijk succesvol is. In 2009 is het aantal STA-teamleden aanzienlijk toegenomen, evenals het aantal gesprekken met minima in Roosendaal. Gemiddeld tussen de 11 en de 12 fte's hebben vanaf april 2009 662 informerende en activeringsgesprekken gevoerd (in circa 450 huishoudens). Het aantal gevoerde gesprekken blijft enigszins achter bij de verwachting.
- Er is een verdere bijdrage geleverd aan deskundigheidsbevordering van de teamleden.
- Er zijn nieuwe formulieren ontwikkeld voor het werk van de STA-teams. Nu een goed rapportagesysteem tot stand is gebracht en de teamleden hier ervaring mee hebben stijgt de motivatie om nog meer bewoners te bereiken en te laten participeren aan de samenleving.
- Het laten participeren van minima in de tweede en derde levenssfeer is voor de teamleden nog lastig te realiseren (zie ook de volgende hoofdstukken).
- Andere verbeterpunten richten zich op een efficiëntere planning om een betere balans te vinden tussen het aantal gevoerde en het aantal gewenste gesprekken.
- De aanzienlijke uitbreiding van het aantal teamleden en de introductie van de participatieplannen zijn ingrijpende hervormingen voor een nog relatief 'jonge' werkorganisatie. Dit stelt nieuwe eisen aan de teamleden en de begeleiding. SIW heeft daarom besloten per 1 maart 2009 een tweede coördinator op het STA-vervolgtraject in te zetten.
- Tot slot blijven het relatief hoge ziekteverzuim, de voortgang van het aantal gesprekken en het verschil tussen 'sprinters' en achterblijvers wel punten van aandacht bij het werkproces en de coördinatie.

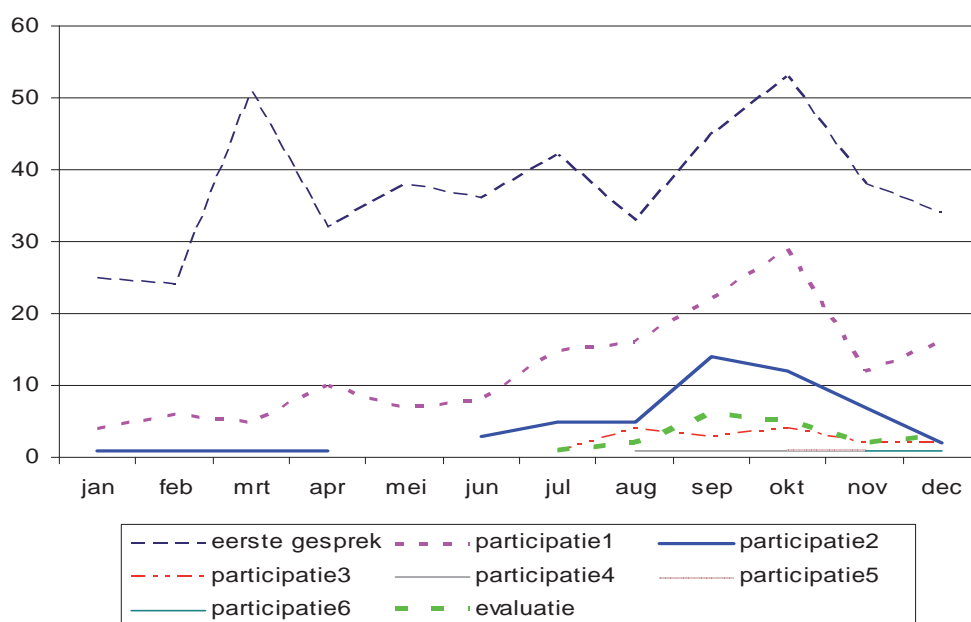
3 Bereik van de STA-teams in 2009: gesprekken, huishoudens en participatieplannen

3.1 *Gesprekken met mensen thuis in de wijk*

In het verslagjaar 2009 zijn met 446 bewoners die moeten rondkomen van een laag inkomen 662 gesprekken gevoerd. In het jaar 2008 zijn er 380 gesprekken gevoerd. In absolute zin gaat het om 119 gesprekken in het eerste kwartaal van 2009, 134 gesprekken in het tweede kwartaal, 203 in het derde kwartaal en 206 gesprekken met bewoners in het vierde kwartaal van 2009. In totaal hebben we het dus over 662 gesprekken in 2009: dit is een duidelijke toename. Het streven is wel om de verhouding tussen het aantal gewenste en gevoerde gesprekken in 2010 te laten stijgen tot 1,0 (dit is 0,72 over 2009). Dat dit nog niet gehaald is heeft de volgende oorzaken: het hoge ziekteverzuim, de benodigde inwerkperiode van nieuwe teamleden en het arbeidsintensieve karakter van het in beeld krijgen van de participatiemogelijkheden bij de betrokken bewoners. De meeste gesprekken vinden plaats in de wijken Kalsdonk (27%), Westrand (23%) en Tolberg (19%). Dat is goed te begrijpen, aangezien juist in deze wijken relatief veel teamleden werkzaam zijn. Uit de Armoedemonitor van de gemeente Roosendaal 2006 weten we bovendien dat vooral in de wijk Kalsdonk veel mensen wonen met een laag inkomen (Gemeente Roosendaal, 2007). De werving van de te interviewen bewoners gebeurt vooral huis aan huis (52%), via de voedselbank (12%) en via her-werving (10%). Vooral het laagdrempelige huis-aan-huisbezoek en de eigen ervaringen met het leven van een minimuminkomen (de STA-teams bestaan uit minima) vergroten de zichtbaarheid van de teams in de wijken.

In de volgende figuur (figuur 3) laten we het aantal gesprekken per maand zien. We maken hierbij een onderscheid naar acht verschillende typen gesprekken: het eerste gesprek met minima, participatiegesprekken (1 tot en met 6) en het evaluatiegesprek.

Figuur 3 Gesprekken naar type in 2009 (bron: SIW Roosendaal).

Wat opvalt is dat er vooral eerste gesprekken met minima en eerste participatiegesprekken zijn gevoerd in 2009. Dat het aantal eerste gesprekken in omvang toeneemt in de maand maart is te begrijpen, aangezien rond deze periode ook een uitbreiding plaatsvond in fte's. Vanaf de maand augustus zien we wederom een stijging in het aantal eerste gesprekken. Eerder zagen we al een stijging in het aantal formatieplaatsen in dezelfde periode (zie figuur 1). Vanaf juli zien we dat de eerste evaluatiegesprekken zijn gevoerd, hoewel er vooralsnog geen duidelijke toename is.

3.2 Achtergrondkenmerken van de bereikte minimahuishoudens

Van de huishoudens waarmee gesprekken zijn gevoerd kampt meer dan een derde met werkloosheid, meer dan een vijfde leeft van een minimuminkomen en nog eens bijna een vijfde heeft te maken met arbeidsongeschiktheid. Tussen de wijken bestaan kleine verschillen in uitkeringsgebruik, zoals de diverse kwartaalrapportages rapporteren. Als we kijken naar etniciteit zien we dat bepaalde groepen beter dan voorheen worden bereikt. Allochtonen maken deel uit van de minima in Roosendaal en via het STA-werk is het mogelijk een beter inzicht te verwerven in de leefsituatie van deze categorie. De verhouding in bereik van autochtone en allochtone Nederlanders was in 2009 45% om 55%. Participatieplannen werden geëvalueerd voor 31 autochtone en 42 allochtone volwassenen (42% om 58%, in totaal 73 volwassenen in 54 huishoudens). Het bereik van Antillianen en Surinamers is in de laatste twee kwartalen toegenomen, maar ook de stijging van de Afrikaanse doelgroep is opvallend te noemen (zie tabel 4). Dit laatste is grotendeels toe te schrijven aan de individuele wervingsactiviteiten van een Afrikaans teamlid in wijkhuis West. Turkse Nederlanders werden in 2009 goed bereikt door STA.

Tabel 4 Bereik minima naar etniciteit, in afgeronde % (bron: STA-kwartaalverslag 2009-1 t/m 4).

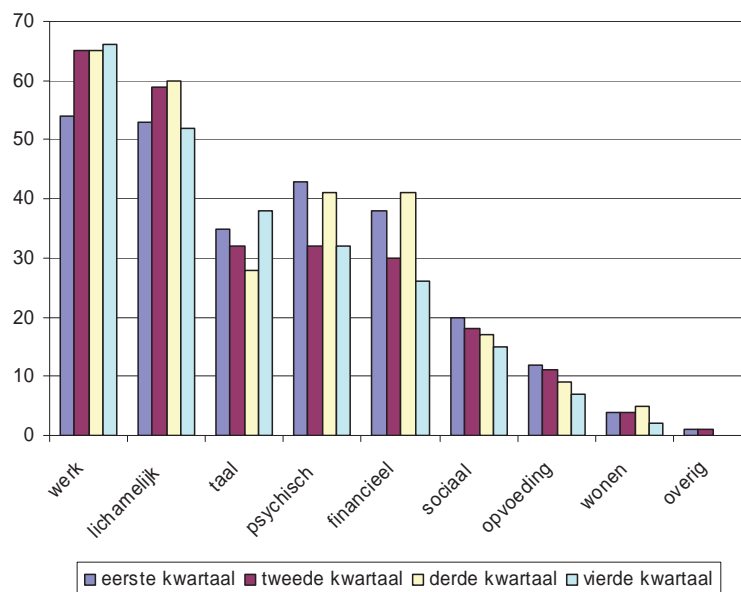
Etniciteit	Eerste kwartaal 2009	Tweede kwartaal 2009	Derde kwartaal 2009	Vierde kwartaal 2009	Totaal
Nederlands	46	47	48	41	45
Afrikaans	10	10	9	20	12
Turks	17	9	10	13	12
Marokkaans	16	20	12	9	14
Antillen en Suriname	-	-	3	3	2
Oost-Europa	6	3	4	3	4
Overig	5	12	15	12	11
Totaal	100	100	100	100	100

Wat biografische kenmerken betreft is de leeftijdsgroep 40-50-jarigen in het bereik oververtegenwoordigd (28% van het totale bereik in 2009). Gemiddeld zijn de bewoners ook vaker alleenstaand (39%). De conclusie uit de vierde kwartaalrapportage is dat de bewoners waarmee gesproken is te maken hebben met een ondersteuningsbehoefte op verschillende terreinen.

3.3 Problemen die de minimahuishoudens ervaren

De ervaren problemen bij het vinden van werk hebben in de afgelopen periode een lichte stijging doorgemaakt, terwijl problemen op het sociale vlak en problemen bij de opvoeding juist zijn gedaald. In het vierde kwartaal van 2009 heeft ongeveer de helft van de huishoudens te maken met bewoners met lichamelijke klachten, bijna 40% heeft problemen met de beheersing van de Nederlandse taal en meer dan een derde kampt met psychische klachten (zie figuur 5).

Figuur 5 Overzicht ervaren problemen bewoners, in afgeronde % (bron: STA-kwartaalverslag 2009-1 t/m 4).

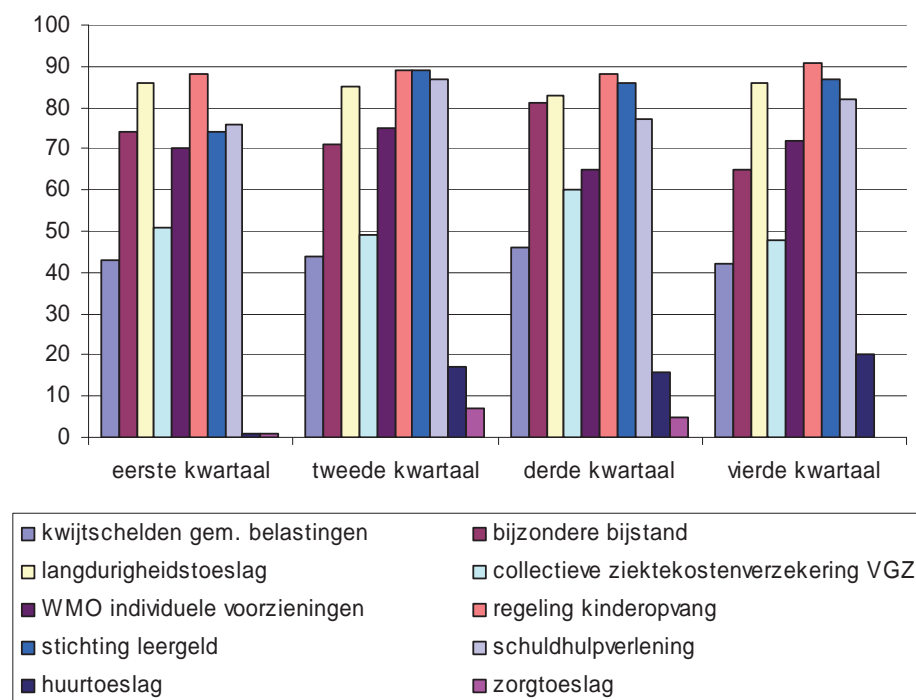

3.4 Het niet-gebruik van voorzieningen en de wijze van begeleiding

Wat betreft het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen en het aanvragen van bijzondere bijstand en de collectieve ziektekostenverzekering is het niet-gebruik tussen het eerste en laatste kwartaal van 2009 afgenomen. Op andere terreinen is de omvang van het niet-gebruik van voorzieningen stabiel of licht gestegen. Vooral de regeling kinderopvang en stichting leergeld zijn slecht in beeld bij de mogelijk rechthebbenden (zie figuur 6). Een belangrijke reden om geen gebruik te maken van een bepaalde regeling is dat mogelijk rechthebbenden hier onvoldoende van op de hoogte zijn.

Het is de bedoeling om de minima in Roosendaal te wijzen op participatiemogelijkheden. De meeste verwijzingen vinden echter nog steeds plaats in de richting van de SIW-dienstverlening, waarbij mensen bijvoorbeeld geholpen worden met het invullen van formulieren (ruim 20% in 2009). En hoewel 10% van de verwijzingen scholingsmogelijkheden betreft, een voorbeeld van een activiteit in de zogenaamde tweede levenssfeer, neemt 'werk' vooralsnog een wat bescheiden plaats in (2%).

Figuur 6 Overzicht van het niet-gebruik van voorzieningen, in afgeronde % (bron: STA-kwartaalverslag 2009-1 t/m 4).

3.5 Bereik van de sociale-activeringsaanpak: de participatieplannen

Voor 81 huishoudens zijn één of meerdere participatieplannen gemaakt. De meeste van die huishoudens bevinden zich in Tolberg (26), Westrand (19) en Kalsdonk (16). Ook met/voor een enkel huishouden in Burgerhout, Kroeven en Langdonk werden plannen gemaakt om sociale activering en participatie mogelijk te maken.

Zoals we in paragraaf 3.1 al aangaven vonden de meeste gesprekken in 2009 plaats in de wijken

Kalsdonk (27%), Westrand (23%) en Tolberg (19%). Team Tolberg is dus het best in staat om de gesprekken een activeringsdoel mee te geven en heeft daarmee de overstap naar participatie als doelstelling van het STA-teamwerk het best gemaakt. Team Kalsdonk zou zich wat dat betreft meer kunnen ontwikkelen. Maar er zijn ook andere redenen aan te voeren die het aantal participatieplannen in wijken als Kalsdonk doen achterblijven; redenen die ook kunnen verklaren waarom er maar voor circa 80 van de 450 bezochte huishoudens aantoonbaar participatieplannen zijn gemaakt.

De eerste reden is gerelateerd aan het werkproces van STA. Desgevraagd bleek dat de STA-teams onderrapporteren. Niet alle stappen die cliënt en STA-team nemen zijn in de eerste helft van 2009 herkend en geregistreerd in participatieplannen. Sommige STA-teamleden registreren bijvoorbeeld alleen participatieplannen nadat Sociale Zaken positief heeft gereageerd op de inkomensaanvraag die STA en cliënt voor participatie nodig achten. Het voorkomen van onderrapportage dient een aandachtspunt van de coördinatoren te zijn in 2010 (en is dus een verbeterpunt).

De tweede reden heeft te maken met de doelgroep waarvoor en waarmee de STA-teams werken. Het is geen gemakkelijke doelgroep om te activeren, dat is bekend uit de literatuur. Desgevraagd vertellen de STA-teams en hun coördinatoren dat een groot deel van hun cliënten duidelijk aangeeft geen behoefte te hebben aan activering. Een aantal bewoners is al actief in een of ander verband en heeft geen andere participatiewensen. De betrokkenen schatten dat percentage in op zo'n 30%.

Ook is er een grote groep ouderen 'die het wel goed vinden zo'. Soms willen zij nog wel bijzondere bijstand aanvragen, maar verdergaande wensen voor deelname aan de samenleving hebben zij niet meer. Daarnaast is er de grote groep chronisch zieken voor wie STA weinig kan betekenen in activerende zin. Zij zijn vaak al in contact met een derde hulpverlenende instantie als Stichting Mee.

De groep waarvoor STA participatieplannen maakte in 2009

De groep waar STA participatieplannen voor maakte in 2009 bestaat uit 31 alleenstaanden zonder kinderen (9 mannen en 22 vrouwen), 24 alleenstaande moeders, 17 gehuwde/samenwonende koppels met kinderen en 9 gehuwden/samenwonende koppels zonder kinderen. De mannen zijn gemiddeld 50 jaar. De vrouwen zijn gemiddeld 44 jaar. Ongeveer de helft van de huishoudens is van Nederlandse afkomst. De andere helft heeft een andere etnische achtergrond. Er bevinden zich onder deze groep naar verhouding veel huishoudens van Turkse afkomst, namelijk tien. Ook zijn er vijf huishoudens van Marokkaanse afkomst. De huishoudens met kind(eren) bestaan uit gemiddeld twee kinderen en het jongste kind is gemiddeld 9 jaar oud. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de manier van inkomensverwerving in deze huishoudens.

Tabel 3.1 *Inkomen van de huishoudens*

	Aantal
Werknemer met minimuminkomen	17
Alleen WWB-uitkering	20
AOW en een klein pensioentje	6
Betaald werk aangevuld met een WWB-uitkering	2
WW-uitkering	4
Alleen WAO/WIA	4
Alleen AOW	3
WAO-uitkering en betaald werk	2
Ziekengeld vanuit de ziektewet	6
Kleine zelfstandige	1
Algemene Nabestaandenwet	2
Geen	2
Anders	13
Totaal	82

Van 54 huishoudens heeft STA de participatieplannen (voor 49 vrouwen, 24 mannen en 12 kinderen) kunnen evalueren in een evaluatieformulier. Daarmee zijn de gegevens over de participatieplannen (voor 73 volwassenen en 12 kinderen) en de beoordeling van het resultaat vastgelegd. Deze informatie analyseren we in hoofdstuk 4 en 5. De participatieplannen kunnen ontwikkeld zijn voor verschillende personen in het huishouden: vrouwen, mannen en kinderen. We zullen als eerste de achtergrondgegevens bespreken van de huishoudens waarvoor één of meerdere participatieplannen zijn gemaakt; ook bespreken we hoeveel plannen er voor deze huishoudens zijn opgesteld.

Achtergrondgegevens van de huishoudens met participatieplannen

De 54 huishoudens waarbij samen met het STA-team een participatieplan is gemaakt en geëvalueerd kunnen we indelen in verschillende groepen naar huishoudensamenstelling. Het gaat om 20 alleenstaanden zonder kinderen (5 mannen en 15 vrouwen), 15 alleenstaande moeders, 14 gehuwden/samenwonende koppels met kinderen en 5 gehuwden/samenwonende koppels zonder kinderen. De mannen zijn gemiddeld 52 jaar, de vrouwen 44 jaar. Ongeveer de helft van de huishoudens is van Nederlandse afkomst, de rest komt uit landen als Irak, de Dominicaanse Republiek, de Nederlandse Antillen, Suriname, Polen, Marokko en Somalië. Er bevinden zich onder deze groep naar verhouding veel huishoudens van Turkse afkomst, namelijk negen. De huishoudens met kind(eren) bestaan uit gemiddeld twee kinderen en het jongste kind is gemiddeld 10 jaar oud. Tabel 3.2 geeft een overzicht van de manier van inkomensverwerving.

Tabel 3.2 *Inkomen van de huishoudens*

	Aantal
Werknemer met minimuminkomen	14
Alleen WWB-uitkering	12
AOW en een klein pensioentje	5
Betaald werk aangevuld met een WWB-uitkering	2
WW-uitkering	3
Alleen WAO/WIA	1
Alleen AOW	2
WAO-uitkering en betaald werk	1
Ziekengeld vanuit de ziektewet	3
Kleine zelfstandige	1
Algemene Nabestaandenwet	2
Anders	6
Geen inkomen	2
Totaal	54

De groep van verschilt niet of nauwelijks op bovengenoemde kenmerken van de gehele groep van 81 huishoudens waarvoor één of meerdere plannen zijn gemaakt. Het enige verschil is dat zich in deze groep van 54 huishoudens iets (5%) meer gezinnen bevinden, iets meer werknemers met een minimuminkomen (5%) en ook naar verhouding iets (5%) meer gezinnen van Turkse afkomst.

Op één uitzondering na (voor dit huishouden zijn meer dan negen participatieplannen gemaakt) zijn er voor elk huishouden tussen de één en negen participatieplannen gemaakt. Dit zijn er, wanneer we deze uitzondering niet meerekenen, gemiddeld vier per huishouden (en in totaal 191 participatieplannen voor de 51 huishoudens die deze vraag beantwoord hebben).

3.6 *Conclusies*

- Op verschillende terreinen is het niet-gebruik van regelingen teruggedrongen en zijn nieuwe doelgroepen bereikt.
- Vooral in Tolberg, Westrand en Kalsdonk was het bereik van de STA-teamaanpak in 2009 aanzienlijk. Daar is het merendeel van de gesprekken gevoerd.
- STA bereikt zowel autochtone als allochtone Nederlanders: 45% om 55% (in bereik= bezochte huishoudens). In de groep waarvoor participatieplannen zijn gemaakt ligt die verhouding 42% (autochtoon) om 58% (allochtoon).
- Opmerkelijk is dat een groot deel van de huishoudens waarvoor participatieplannen zijn gemaakt niet afhankelijk is van een bijstandsuitkering; een kwart behoort tot de werkende armen, een tiende behoort tot de categorie zieken of arbeidsongeschikten.

- Ongeveer de helft van de huishoudens die STA heeft kunnen helpen met een participatieplan is van Nederlandse afkomst. De andere helft heeft een andere etnische achtergrond. Er bevinden zich onder deze groep naar verhouding veel huishoudens van Turkse afkomst.
- Het aandeel huishoudens waarvoor participatieplannen zijn gemaakt in 2009 komt op ongeveer 18% van het totale aantal bezochte huishoudens (81 van de 446 bezochte huishoudens). Dat is een belangrijk aandachtspunt voor 2010. Onderrapportage van participatieplannen speelde in 2009 over de eigen werkzaamheden van STA een belangrijke rol. Een belangrijk verbeterpunt voor 2010 is om goed te registeren welke stappen STA zet in samenwerking met de cliënt.
- Het laten participeren van minima in de tweede en derde levenssfeer is voor de teamleden nog lastig te realiseren. Een verbeterpunt is dan ook het bevorderen van de participatie van de betrokken minima in het tweede en derde levensdomein (werk en inkomen, openbare ruimte en het sociale leven). Momenteel worden de eerste successen geboekt. Daarmee lijkt er onder de leden een stimulerend klimaat te ontstaan waardoor de participatie van bewoners in de toekomst zal vergroten, zo is de verwachting.

4 Participatieplannen van de STA-teams: mannen, vrouwen en kinderen

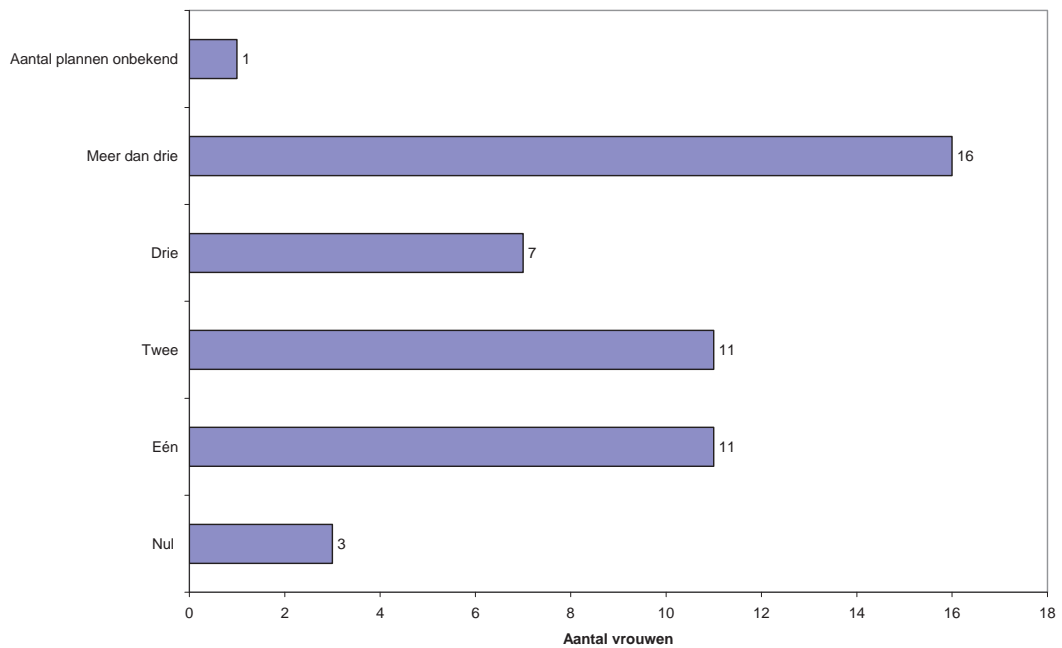
In dit hoofdstuk zullen we de participatieplannen bespreken die de STA-teams samen met de klanten hebben gemaakt en geëvalueerd. Van 54 huishoudens heeft STA de participatieplannen kunnen evalueren in een evaluatieformulier. Daarmee zijn de gegevens over de participatieplannen en de beoordeling van het resultaat bij 54 van de 81 huishoudens die geholpen zijn vastgelegd. In dit hoofdstuk zullen we achtereenvolgens kijken naar de vrouwen, mannen en kinderen waarvoor één of meerdere participatieplannen zijn gemaakt. We bespreken het aantal participatieplannen dat is gemaakt en uitgevoerd (in totaal 191), de inhoud van de participatieplannen en de beoordeling van het traject door de deelnemers zelf en door de STA-teamleden. Ook zullen we het resultaat bij de groep mannen vergelijken met het resultaat bij de groep vrouwen.

4.1 *Participatieplannen voor vrouwen*

Voor 49 vrouwen zijn participatieplannen gemaakt. Het gaat om 15 alleenstaande vrouwen, 15 alleenstaande moeders, 14 vrouwen met man en kind(eren) en 5 vrouwen die gehuwd zijn of samenwonen zonder kinderen.

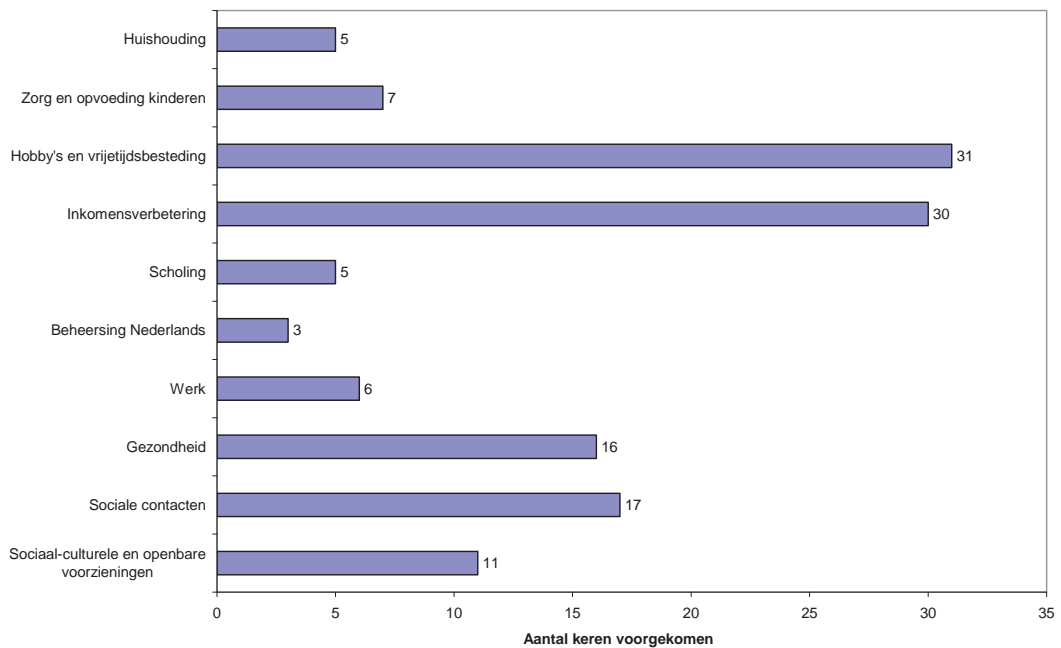
In de volgende figuur ziet u een overzicht van het aantal participatieplannen dat voor de vrouwen is gemaakt. In drie huishoudens is er geen participatieplan voor de vrouw gemaakt. Verder valt op dat er in zestien andere huishoudens meer dan drie participatieplannen voor een vrouw zijn gemaakt. Van één huishouden is bekend dat er één of meerdere participatieplannen voor een vrouw zijn gemaakt, maar niet om hoeveel plannen het gaat. Samengevat: meerdere participatieplannen voor een vrouwelijke klant zijn dus eerder regel dan uitzondering.

Figuur 4.1 Hoeveel participatieplannen zijn er voor vrouwen gemaakt? (n=49)

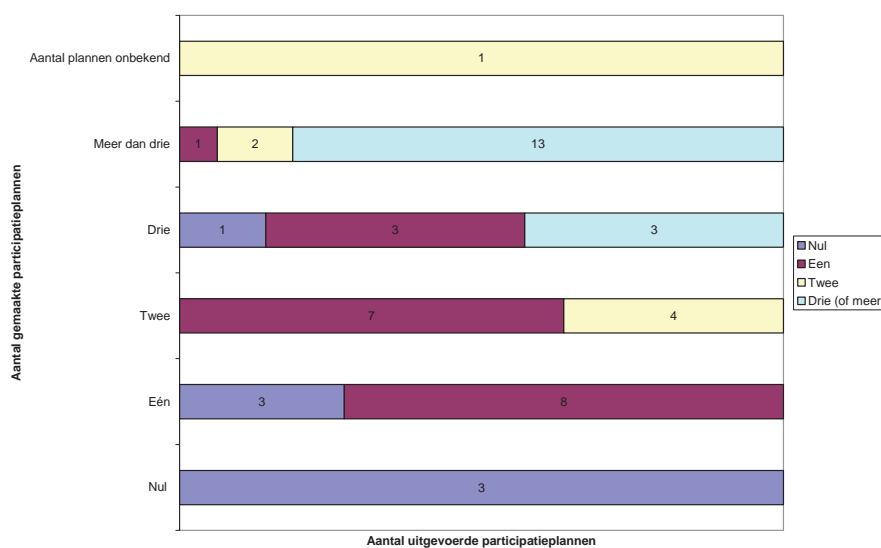
Hiernaast hebben we gekeken voor welke domeinen de plannen zijn gemaakt. Voor 35 vrouwen zijn er één of meerdere plannen gemaakt die te maken hebben met het persoonlijke leven, voor 34 vrouwen op het gebied van werk, inkomen en bestaanszekerheid en voor 22 vrouwen op het gebied van het sociale leven. Figuur 4.2 laat zien op welke thema's er participatieplannen zijn gemaakt. De participatieplannen voor vrouwen bevatten vooral plannen over hobby's en vrijetijdsbesteding en inkomensverbetering. Bij dit laatste gaat het in veel gevallen om het gebruikmaken van gemeentelijke voorzieningen en regelingen zoals de bijzondere bijstand, waar de vrouwen voorheen geen gebruik van maakten. STA rekent de plannen rond hobby's en vrijetijdsbesteding soms tot het persoonlijk leven, soms tot het sociale leven, afhankelijk van de intentie van de cliënt. Ook komt het vaak voor dat er plannen worden gemaakt om de gezondheid of de sociale contacten van de vrouwen te verbeteren. De plannen voor gezondheid of sociale contacten hangen vaak samen met hobby's of vrijetijdsbesteding.

Figuur 4.2 Geef aan op welk(e) thema('s) er participatieplannen voor vrouwen zijn gemaakt (n=46)

Voor de overgrote meerderheid van de vrouwen zijn de participatieplannen ook daadwerkelijk helemaal of grotendeels uitgevoerd. Voor zestien vrouwen zijn er zelfs drie of meer plannen uitgevoerd. Bij vier vrouwen is er geen enkel participatieplan uitgevoerd. Dit lijkt vooral vaak het geval te zijn bij vrouwen waarvoor maar één participatieplan is gemaakt. De volgende figuur geeft een overzicht van hoeveel participatieplannen er voor vrouwen zijn gemaakt en hoeveel er hiervan helemaal of grotendeels zijn uitgevoerd. Over het algemeen kunnen we dus stellen dat het overgrote deel van de plannen ook daadwerkelijk in praktijk wordt gebracht.

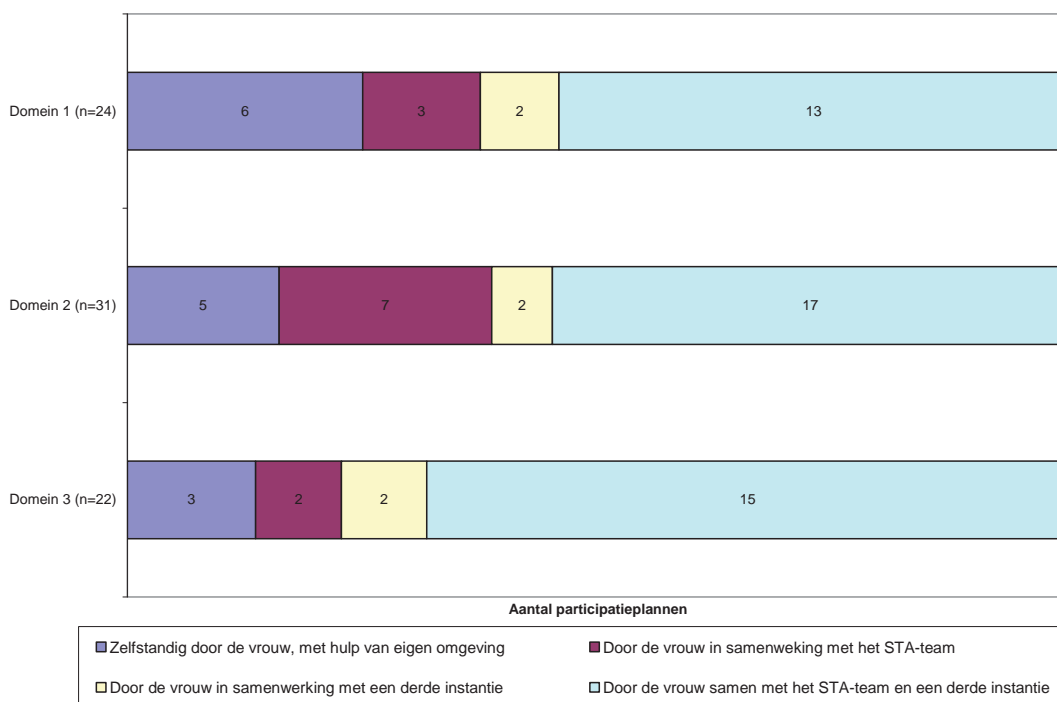
Figuur 4.3 Overzicht van hoeveel participatieplannen er voor vrouwen zijn gemaakt en hoeveel er hiervan helemaal of grotendeels zijn uitgevoerd (n=49)

Van de 42 vrouwen waarvoor minimaal één plan is uitgevoerd, zijn er voor 29 vrouwen meerdere plannen uitgevoerd op het gebied van werk, inkomen en bestaanszekerheid, voor 22 vrouwen op het gebied van persoonlijk leven en voor 22 op het gebied van het sociaal leven.

In de volgende figuur is te zien dat ongeveer de helft van de participatieplannen in domein 1 en 2 door de bewoner samen met het STA-team en een derde instantie is uitgevoerd. Voor domein 3 is het merendeel door de bewoner samen met het STA-team en een derde instantie uitgevoerd. Sociale activering van de minima is dus een samengesteld proces waarbij meerdere partijen nodig zijn.

Figuur 4.4 Door wie is het (eerste) participatieplan in domein 1, 2 of 3 uitgevoerd? (n=42)

4.1.1 Beoordeling van het traject voor vrouwen

We hebben de deelnemers aan de STA-aanpak gevraagd of zij zelf vinden dat zij door en in de loop van het traject actiever zijn geworden. Van de 46 vrouwen die daarop antwoorden, zeggen er 18 dat zij een grote stap hebben gemaakt. 18 vrouwen geven aan een klein stapje in de goede richting te hebben gemaakt en 10 geven aan dat er weinig anders is dan daarvoor. Ook hebben de STA-teamleden aan de vrouwen gevraagd of zij door dit traject ‘meer deelnemen aan de samenleving’ dan daarvoor. Een derde van de vrouwen (17) geeft aan dat zij nu veel meer deelnemen dan voorheen, een derde (14) geeft aan dat zij een klein beetje meer deelnemen aan de samenleving dan daarvoor en een derde (15) geeft aan dat zij niet meer aan de samenleving zijn gaan deelnemen door het traject.

Daarnaast is er aan de vrouwen gevraagd om het STA-team een cijfer te geven. Hoe zij zich behandeld voelen staat hierbij centraal. De vrouwen geven het STA-team gemiddeld maar liefst een 8.7. Geen enkele vrouw geeft een onvoldoende en 42 vrouwen geven een 8 of hoger, waarvan 14 vrouwen zelfs een 10. Tevens is er naar het bereikte resultaat gevraagd. De vrouwen geven hiervoor gemiddeld een 7.9. Vier vrouwen geven een onvoldoende en 31 vrouwen geven een 8 of hoger, waarvan negen een 10. Kortom: de vrouwen zijn heel erg tevreden over het STA-team en het

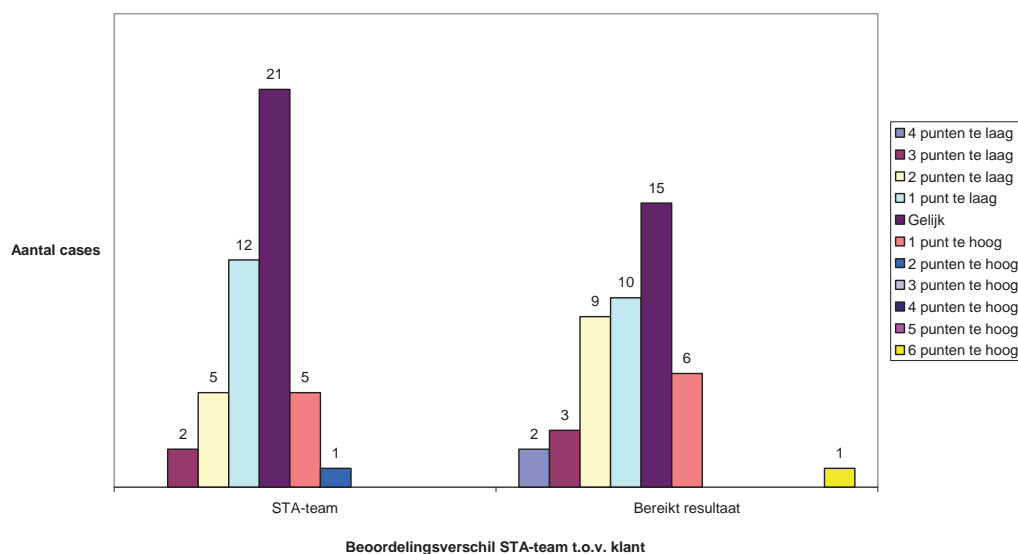
bereikte resultaat. De meeste vrouwen zijn naar eigen zeggen door het traject actiever geworden en nemen nu meer deel aan de samenleving.

Hiernaast hebben ook de STA-team leden het activeringstraject beoordeeld. Zij zijn van mening dat 20 vrouwen een grote stap gemaakt hebben. Bij 18 vrouwen is er volgens hen een kleine stap gemaakt en bij 8 vrouwen is er volgens de STA-teams weinig gebeurd. Ook is er aan de STA-teamleden gevraagd of de klant door dit traject meer deelneemt aan de samenleving. Een derde van de vrouwen (16) neemt veel meer deel aan de samenleving volgens het STA-team, een derde (14) neemt een klein beetje meer deel en een derde (15) neemt niet meer deel aan de samenleving dan voorheen. De inschatting van het activerings- en participatieresultaat door STA komt grosso modo overeen met de inschatting door de deelnemers zelf.

Verder hebben de STA-teamleden zichzelf een cijfer gegeven voor elke case. Gemiddeld geven zij zichzelf bij de vrouwen een 8.3 (iets lager dan de vrouwelijke deelnemers aan hen toekennen). Voor het bereikte resultaat geven de STA-teams gemiddeld een 7.2. In zeven van de 46 cases geven zij een onvoldoende voor het bereikte resultaat en in 24 cases een 8 of hoger. Kortom: ook de STA-teamleden zijn behoorlijk tevreden over zichzelf in de cases. Op een paar uitzonderingen na zijn zij ook behoorlijk tevreden met het bereikte resultaat. De meeste vrouwen zijn geactiveerd en nemen volgens de STA-teams meer deel aan de samenleving.

De STA-teamleden blijken zowel een realistisch beeld te hebben van hoe de vrouwen zich behandeld voelen door het STA-team als van het bereikte resultaat (zie figuur 4.5). In de volgende figuur is te zien dat in 21 cases het STA-team zichzelf hetzelfde cijfer geeft als de klant. In 19 gevallen geven zij een cijfer dat lager is en in zes gevallen geven zij zichzelf een cijfer dat hoger is dan dat van de klant. Wanneer we kijken naar de beoordeling van het bereikte resultaat van het traject, dan is het verschil tussen het cijfer dat het STA-team geeft en de klant gemiddeld 0.72. In de volgende figuur is te zien dat in 15 cases het cijfer dat het STA-team aan het bereikte resultaat geeft gelijk is aan het cijfer dat de klant geeft. In 24 gevallen geeft het STA-team een cijfer dat lager ligt dan de klant en in zeven cases geven zij een cijfer dat hoger ligt.

Figuur 4.5 Verskil in beoordeling door het STA-team en de vrouwelijke klant (n=46)

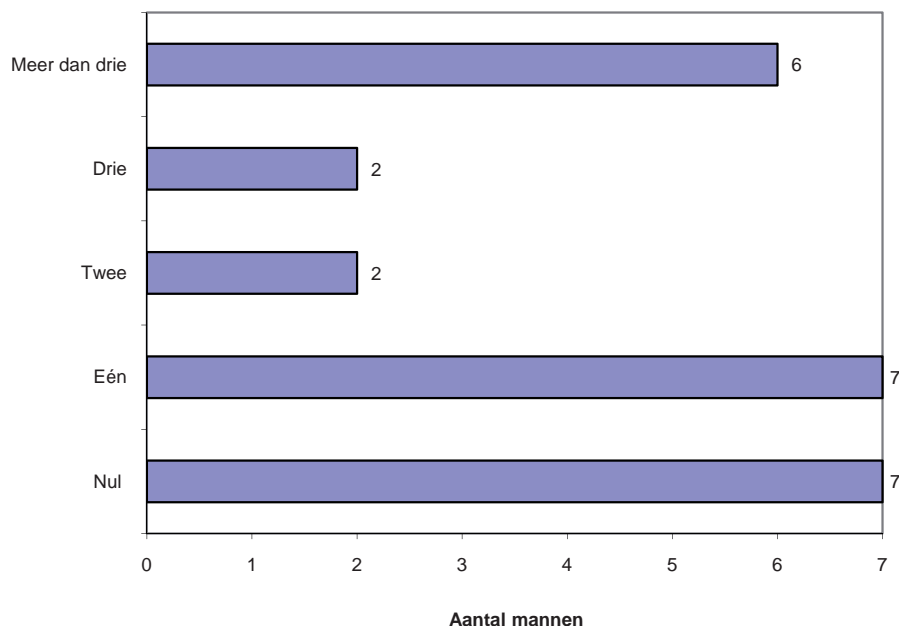

4.2 Participatieplannen voor mannen

Voor 24 mannen is een participatieplan gemaakt in 2009: dat is voor een beduidend kleinere groep dan bij de vrouwen (ter vergelijking: voor 49 vrouwen zijn er plannen gemaakt). Het gaat bij de mannen om 5 alleenstaanden, 14 mannen met vrouw en kind(eren) en 5 mannen die gehuwd zijn of samenwonen met een vrouw, maar geen kinderen hebben.

In de volgende figuur ziet u een overzicht van hoeveel participatieplannen er voor mannen zijn gemaakt. In zeven huishoudens is er geen participatieplan voor de man gemaakt: absoluut en relatief zijn dat er meer zonder participatieplan dan bij de vrouwen (3, zie figuur 4.1). Opvallend is ook dat er naar verhouding meer plannen voor vrouwen dan voor mannen zijn gemaakt. Zo worden er voor 16 van de 49 vrouwen meer dan drie plannen gemaakt, terwijl dit maar bij 7 van de 24 mannen gebeurt.

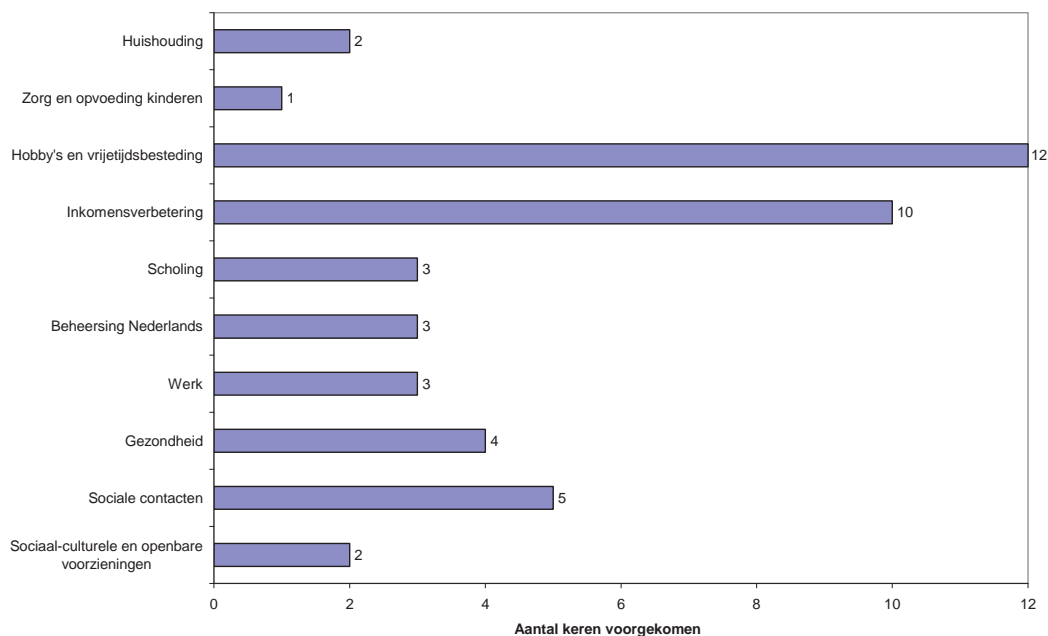
Figuur 4.6 Hoeveel participatieplannen zijn er voor mannen gemaakt? (n=24)

Voor elf mannen zijn er plannen gemaakt die te maken hebben met het persoonlijke leven, voor elf mannen op het gebied van werk, inkomen en bestaanszekerheid en voor vijf mannen op het gebied van het sociaal leven. De volgende figuur laat zien op welke thema's er participatieplannen zijn gemaakt. De participatieplannen voor mannen gaan vooral over hobby's en vrijetijdsbesteding en inkomensverbetering. Bij dit laatste gaat het in veel gevallen om het gebruik van gemeentelijke regelingen en voorzieningen waar zij voorheen geen gebruik van maakten. Ook komt het vaak voor dat de plannen ingaan op het verbeteren van de gezondheid of de sociale contacten van de mannen. Deze hangen dan weer vaak samen met hobby's en vrijetijdsbesteding.

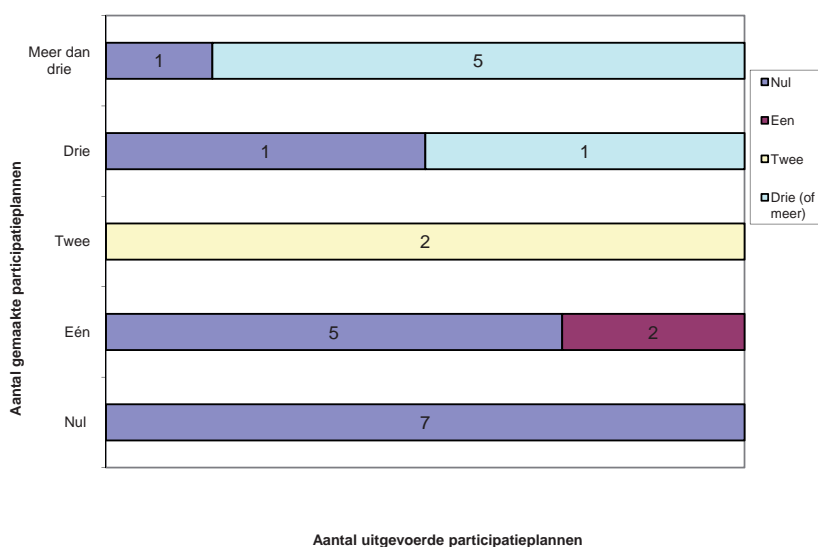

Figuur 4.7 Geef aan op welke thema('s) er participatieplannen voor de mannen zijn gemaakt. (n=17)

Voor de meerderheid van de mannen zijn de plannen ook daadwerkelijk helemaal of grotendeels uitgevoerd. Voor zes mannen zijn er zelfs drie of meer plannen uitgevoerd. Bij zeven mannen waarvoor wel één of meerdere participatieplannen zijn gemaakt, is er geen participatieplan uitgevoerd. Dit lijkt vooral vaak het geval te zijn voor mannen waarvoor maar één participatieplan is gemaakt. Wanneer we deze resultaten vergelijken met de plannen die voor de vrouwen zijn uitgevoerd, dan blijken er naar verhouding veel meer van de gemaakte plannen voor vrouwen te worden uitgevoerd. De volgende figuur geeft een overzicht van hoeveel participatieplannen er voor mannen zijn gemaakt en hoeveel er hiervan helemaal of grotendeels zijn uitgevoerd.

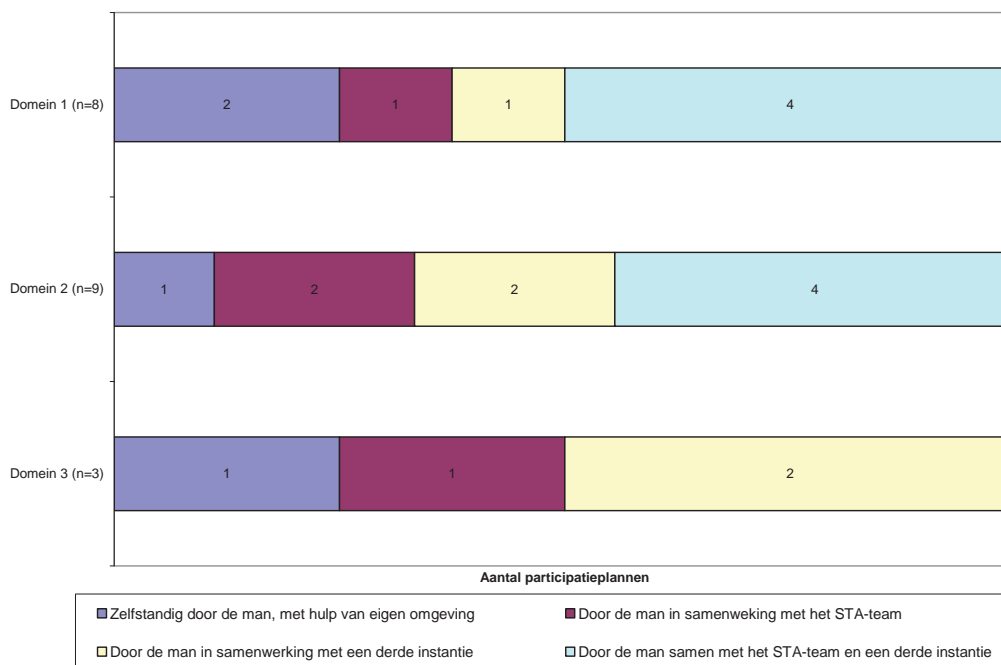
Figuur 4.8 Overzicht van hoeveel participatieplannen er voor mannen zijn gemaakt en hoeveel er hiervan helemaal of grotendeels zijn uitgevoerd (n=24)

Verder blijkt dat van de 11 mannen waarvoor er minimaal één plan is uitgevoerd, er voor 9 mannen één of meerdere plannen zijn uitgevoerd op het gebied van werk, inkomen en bestaanszekerheid, voor 8 mannen op het gebied van persoonlijk leven en voor 3 op het gebied van het sociaal leven. In de volgende figuur is te zien dat ongeveer de helft van de participatieplannen in domein 1 en 2 door de mannelijke bewoner samen met het STA-team en een derde instantie is uitgevoerd. Dat geeft wat betreft domein 1 en 2 hetzelfde beeld als bij de vrouwen: activering van mannen op het gebied van persoonlijk leven en bestaanszekerheid is een proces van samenwerking tussen verschillende partijen.

Maar in domein 3 is er bij de mannen geen enkel participatieplan in samenwerking met STA, de deelnemer en een derde instantie uitgevoerd. Dat is een groot verschil met het beeld bij de vrouwen, waar in het merendeel van de gevallen meerdere instanties samenwerkten.

Figuur 4.9 Door wie is het (eerste) participatieplan in domein 1, 2 of 3 uitgevoerd? (n=11)

4.2.1 Beoordeling van het traject voor mannen

We hebben de deelnemers aan de STA-aanpak gevraagd of zij zelf vinden dat zij door en in de loop van het traject actiever zijn geworden. Van de 18 mannen zeggen er vijf dat zij door deelname aan dit traject een grote stap hebben gemaakt. Een derde van de mannen (6) geeft aan een klein stapje in de goede richting te hebben gemaakt en een derde (7) geeft aan dat er weinig anders is dan daarvoor. Ook hebben de STA-teamleden aan de klanten gevraagd of zij door dit traject ‘meer deelnemen aan de samenleving’ dan daarvoor. Iets meer dan de helft van de mannen (10) geeft aan dat zij nu niet meer deelnemen dan voorheen, een derde (6) geeft aan dat zij een klein beetje meer deelnemen dan daarvoor en slechts twee mannen geven aan dat zij nu veel meer aan de samenleving deelnemen. Vrouwen vinden dus veel vaker dan mannen dat ze door deelname aan het STA-traject zijn geactiveerd en meer zijn gaan deelnemen aan de samenleving.

Daarnaast is er aan de mannen gevraagd om het STA-team een cijfer te geven. Hoe zij zich behandeld voelen staat hierbij centraal. De mannen geven het STA-team gemiddeld maar liefst een 8.5. Geen enkele man geeft een onvoldoende en 18 mannen geven een 8 of hoger, waarvan vier zelfs een 10. Het bereikte resultaat waarden de mannelijke bewoners minder hoog: gemiddeld met een 6.4 (vergelijking met de vrouwen: die geven een 7.9). Vijf mannen geven een onvoldoende, waarvan drie zelfs een 1. Acht mannen geven een 8 of hoger, waarvan twee een 10.

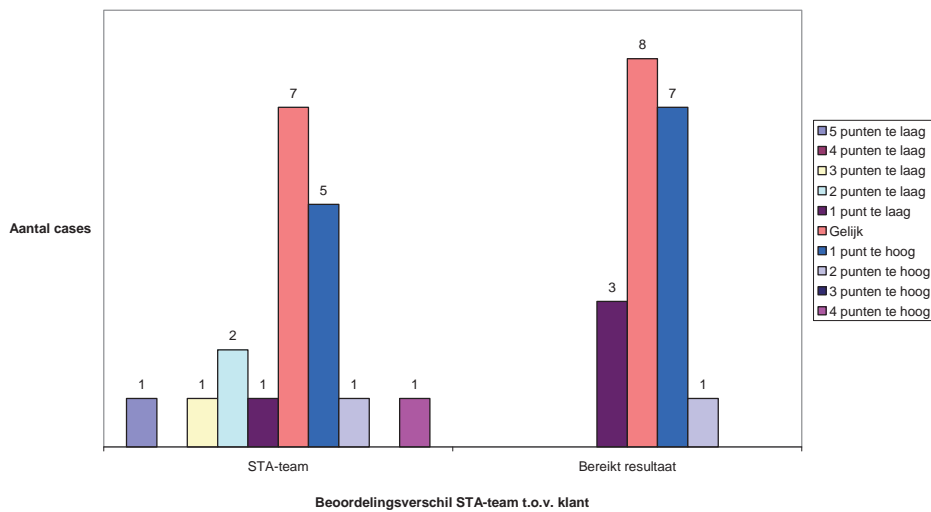
Het cijfer dat de mannen geven aan het STA-team verschilt dus nauwelijks van het cijfer dat de vrouwen geven (8.7). Er worden verder geen verschillen tussen de beoordelingen van de resultaten van het traject en het STA-team gevonden tussen alleenstaande mannen, gehuwde/samenwonende mannen met of gehuwde/samenwonende mannen zonder kinderen. Kortom: de mannen zijn heel erg tevreden over het STA-team, maar het bereikte resultaat ervaren zij erg verschillend.

Hiernaast hebben ook de STA-teamleden het activeringstraject beoordeeld. Bij twee mannen is er volgens hen een grote stap gemaakt. Bij ongeveer de helft (8 mannen) is er volgens hen een kleine stap gemaakt, en bij een derde (5) is er weinig gebeurd. Ook is er aan de STA-teamleden gevraagd of de klant door dit traject 'meer deelneemt aan de samenleving'. Drie mannen nemen veel meer deel aan de samenleving volgens het STA-team, een derde (6) neemt een klein beetje meer deel en een derde (6) neemt niet meer deel aan de samenleving dan voorheen.

Gemiddeld geven de STA-teamleden zichzelf een 8.1 voor de behandeling van cases waar mannen in het spel zijn. Voor het bereikte resultaat in zulke gevallen geven de STA-teams gemiddeld een 6.3. Net als bij de vrouwen komen deze beoordelingen behoorlijk overeen met die van de klanten: de STA-teamleden blijken zich een realistisch beeld te vormen. Kortom: ook de STA-teamleden zijn behoorlijk tevreden over zichzelf in de cases, maar ook zien zij grote verschillen tussen het bereikte resultaat bij de verschillende mannen. Ook zij zijn positiever over de toegenomen activering en deelname aan de maatschappij bij de vrouwen door het traject dan bij de mannen.

Het gemiddelde verschil tussen het cijfer dat het STA-team aan zichzelf geeft en dat de klant aan het STA-team geeft is -0.32. Ofwel: het STA-team is gemiddeld een derde punt negatiever over zichzelf dan de klant over hen is. Wanneer we kijken naar de beoordeling van het bereikte resultaat van het traject, dan is het verschil tussen het cijfer dat het STA-team geeft en de klant gemiddeld 0.11. Dit is een minimaal verschil in beoordeling. In de volgende figuur is te zien dat in acht cases het cijfer dat het STA-team aan het bereikte resultaat geeft gelijk is aan het cijfer dat de klant geeft. In drie gevallen geeft het STA-team een cijfer dat lager ligt dan de klant en in acht cases geven zij een cijfer dat hoger ligt.

Figuur 4.10 Verskil in beoordeling door het STA-team en de mannelijke klant (n=19)

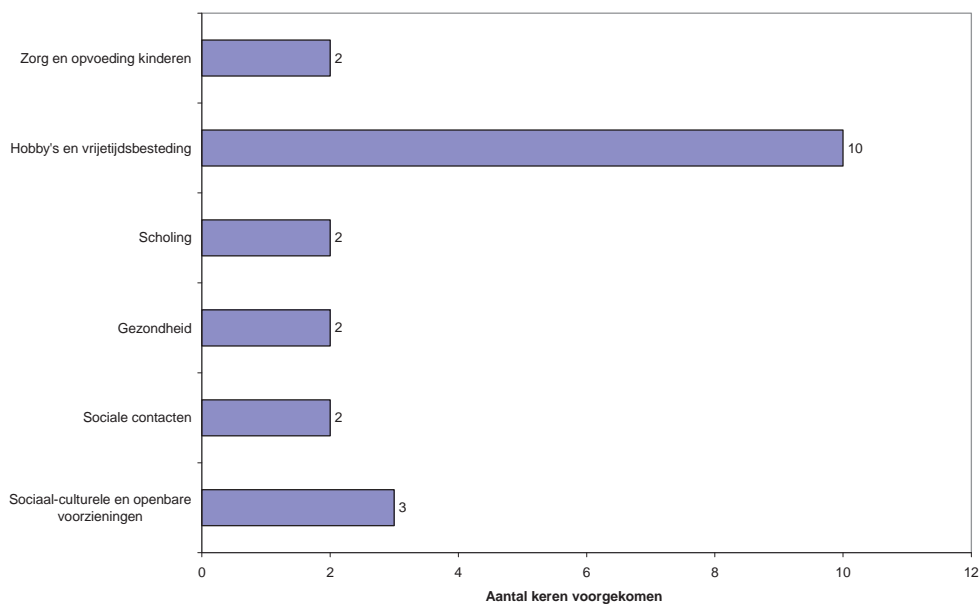
4.3 Participatieplannen voor kinderen

In totaal is er voor 29 huishoudens een participatieplan gemaakt voor een of meer kinderen. Het gaat hierbij om de volgende huishoudens: 15 alleenstaande moeders en 14 gezinnen bestaande uit man, vrouw en kind(eren). Van de in totaal 63 kinderen in deze huishoudens, zijn er voor 17 plannen gemaakt door STA. In één huishouden is er een plan gemaakt voor drie kinderen, in drie huishoudens voor drie kinderen en in acht huishoudens voor één kind.

Als er maar voor één kind in het gezin een participatieplan is gemaakt hebben we de gegevens over dat kind als uitgangspunt voor deze paragraaf genomen. Wanneer er voor meerdere kinderen binnen een huishouden een participatieplan is gemaakt, is alleen informatie meegenomen rond het participatieplan voor het oudste kind onder de 18 jaar. Deze paragraaf geeft dus een indruk van wat de STA-teams voor de participatie van kinderen betekend hebben in 2009 op basis van participatieplannen rond twaalf kinderen: zes jongens en zes meisjes in de leeftijd van 2 tot en met 16 jaar; gemiddeld zijn zij 9 jaar oud. Twee kinderen zijn van Nederlandse afkomst, twee zijn van Turkse afkomst, één kind is van Marokkaanse afkomst, één kind is van Antilliaanse afkomst en vijf kinderen komen uit een ander land. Wat het meedoen van kinderen betreft is STA dus vooral belangrijk geweest voor kinderen van niet-Nederlandse komaf.

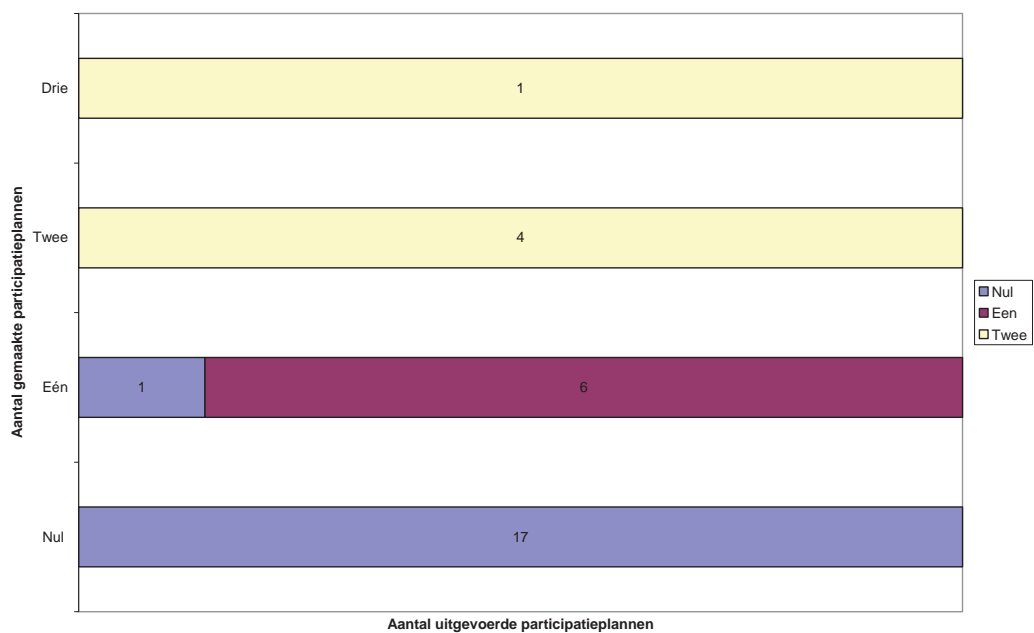
Voor zeven kinderen is één participatieplan gemaakt, voor vier kinderen zijn twee plannen gemaakt en voor één kind zijn er drie plannen gemaakt. Hiernaast hebben we gekeken voor welke domeinen de plannen zijn gemaakt. Voor elf kinderen zijn er plannen gemaakt die te maken hebben met het persoonlijke leven, voor één kind op het gebied van werk, inkomen en bestaanszekerheid en voor drie kinderen op het gebied van het sociaal leven. Figuur 4.11 laat zien op welke thema's er participatieplannen zijn gemaakt. Voor kinderen gaan de participatieplannen vooral over hobby's en vrijetijdsbesteding.

Figuur 4.11 Geef aan op welke thema('s) er participatieplannen voor kinderen zijn gemaakt. (n=12)

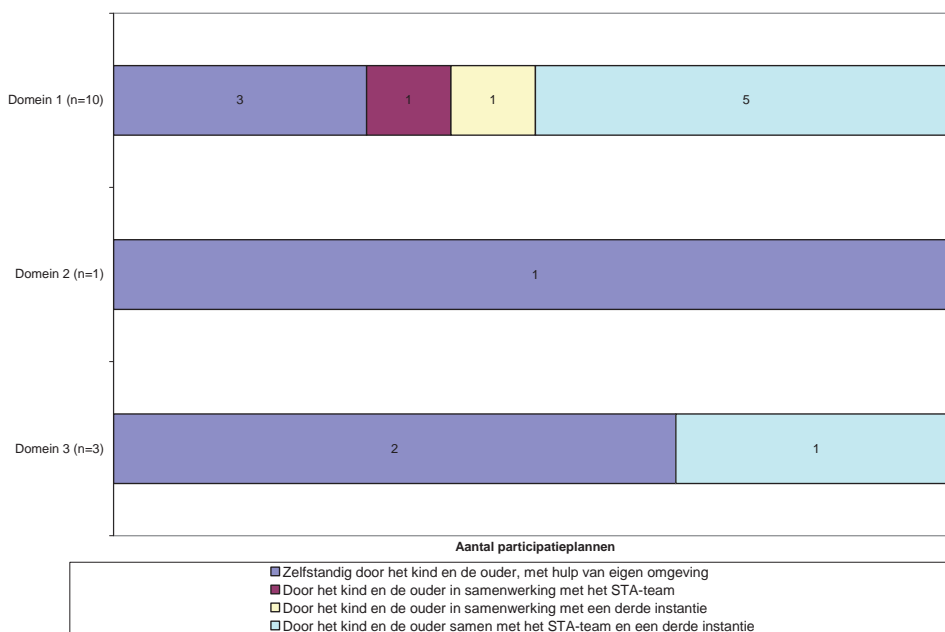
Voor bijna alle (elf van de twaalf) kinderen zijn de participatieplannen ook daadwerkelijk helemaal of grotendeels uitgevoerd. De volgende figuur geeft een overzicht van hoeveel participatieplannen er voor de kinderen zijn gemaakt en hoeveel er hiervan helemaal of grotendeels zijn uitgevoerd. Over het algemeen kunnen we dus stellen dat het overgrote deel van de plannen ook daadwerkelijk in de praktijk wordt gebracht.

Figuur 4.12 Overzicht van hoeveel participatieplannen er voor kinderen zijn gemaakt en hoeveel er hiervan helemaal of grotendeels zijn uitgevoerd (n=29)

In de volgende figuur is te zien dat de meeste plannen door het kind en de ouder samen met het STA-team en een derde instantie zijn uitgevoerd. Of ze zijn zelfstandig uitgevoerd door het kind en de ouder, met hulp van de eigen omgeving. Sociale activering van kinderen is dus vaker zonder hulp van een derde instantie te bereiken dan sociale activering van volwassenen.

Figuur 4.13 Door wie is het (eerste) participatieplan in domein 1, 2 of 3 uitgevoerd? (n=10)

4.3.1 Beoordeling van het traject voor kinderen

We hebben de deelnemers aan de STA-aanpak gevraagd of zij zelf vinden dat zij door en in de loop van het traject actiever zijn geworden. Ook aan de kinderen (en hun ouders) hebben we deze vraag gesteld; wanneer de kinderen niet konden antwoorden hebben hun ouders dat gedaan. Van de kinderen aan wie is gevraagd of zij nu actiever zijn door dit traject, zeggen er zeven dat zij een grote stap hebben gemaakt. Drie kinderen geven aan een klein stapje in de goede richting te hebben gemaakt en één kind geeft aan dat er weinig anders is dan daarvoor. Ook hebben de STA-teamleden aan de kinderen gevraagd of zij door dit traject ‘meer deelnemen aan de samenleving’ dan daarvoor. Zeven kinderen geven aan dat zij nu veel meer deelnemen dan voorheen, twee kinderen geven aan dat zij een klein beetje meer deelnemen aan de samenleving dan daarvoor en één kind geeft aan dat hij/zij niet meer aan de samenleving is gaan deelnemen door het traject.

Gevraagd naar een cijfer voor (de behandeling door) het STA-team, geven de kinderen het STA-team gemiddeld maar liefst een 9.2. Geen enkel kind geeft een onvoldoende en alle twaalf geven een 8 of hoger, waarvan vijf kinderen zelfs een 10 geven. Ook is er naar het bereikte resultaat gevraagd: de kinderen geven hiervoor gemiddeld een 8.2. Negen kinderen geven een 8 of hoger, waarvan vier een 10. Eén kind geeft een onvoldoende voor het bereikte resultaat. Vergelijken we de kinderen met de vrouwen en de mannen, dan blijken zij (of hun ouders) gemiddeld de hoogste cijfers te geven wanneer het gaat om het STA-team en het bereikte resultaat voor kinderen. Ook over een toename van de mate waarin zij actief zijn en deelname aan de samenleving zijn zij het meest positief. Kortom: de kinderen zijn heel erg tevreden over het STA-team en het bereikte resultaat, al is het niet in alle gevallen bereikt. Bijna alle kinderen zijn naar eigen zeggen

door het traject actiever geworden en de meeste kinderen nemen nu meer deel aan de samenleving.

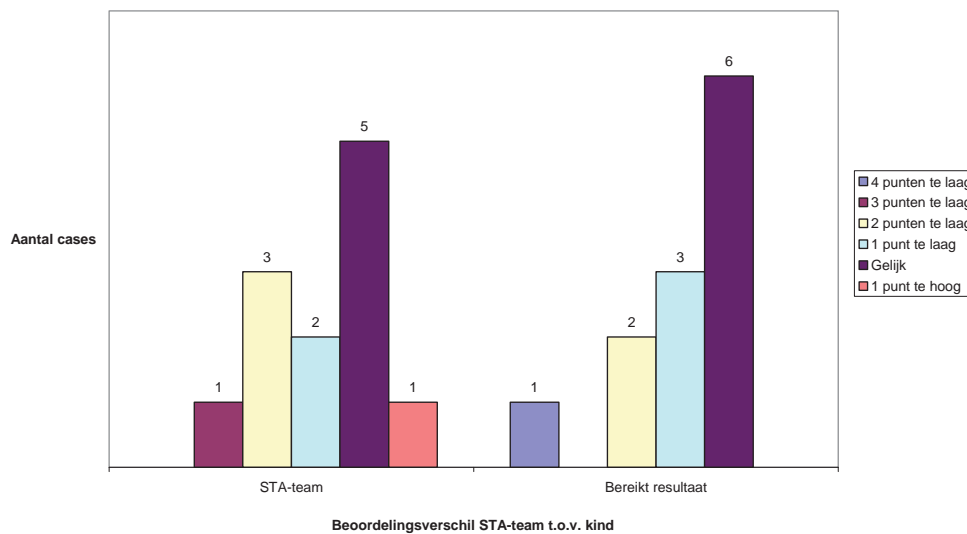
De STA-teamleden zelf beoordelen de activeringstrajecten bij kinderen als volgt. Bij vijf kinderen is er volgens hen een grote stap gemaakt, bij vier kinderen een kleine stap, en bij twee kinderen is er weinig gebeurd (voor elf kinderen vulden zij deze vraag in). Volgens het STA-team neemt ongeveer de helft van de kinderen (6) veel meer deel aan de samenleving, drie kinderen nemen een klein beetje meer deel en twee kinderen nemen niet meer deel aan de samenleving dan voorheen. Verder geven de STA-teamleden zichzelf gemiddeld een 8.3 in de kindercases. Voor het bereikte resultaat geven de STA-teams gemiddeld een 7.3. In zeven van de twaalf cases geven zij een 8 of hoger, in één geval geven zij het bereikte resultaat een onvoldoende.

Vergelijken we de cijfers die de STA-teams aan zichzelf geven in de cases van de mannen, de vrouwen en de kinderen, dan valt op dat ze zichzelf bij alle drie de groepen ongeveer gelijk beoordelen (gemiddeld achtereenvolgens 8.1, 8.3 en 8.3). Kijken we naar de cijfers die zij voor het bereikte resultaat geven, dan zijn deze voor de vrouwen en kinderen bijna gelijk (gemiddeld 7.2 en 7.3), maar voor de mannen een stuk lager (gemiddeld 6.3).

Kortom: de STA-teamleden zijn heel tevreden over zichzelf in de cases. Over het algemeen zijn zij ook behoorlijk tevreden over het bereikte resultaat, net als bij de vrouwen. De meeste kinderen zijn geactiveerd en nemen volgens de STA-teams meer deel aan de samenleving, maar dit is niet bij alle kinderen gelukt.

Wanneer we de beoordeling van de STA-teamleden vergelijken met die van de kinderen, dan valt op dat de kinderen hierover positiever zijn dan de STA-teams. De inschatting van de mate waarin de kinderen zijn geactiveerd of meer deelnemen aan de samenleving volgens de kinderen zelf en de STA-teams loopt niet zoveel uiteen. Wat vooral opvalt is dat de kinderen veel hogere cijfers geven aan het STA-team en het bereikte resultaat. Het gemiddelde verschil tussen het cijfer dat het STA-team aan zichzelf geeft en het cijfer dat het kind aan het STA-team geeft is -0.83. Anders gezegd: gemiddeld lopen de beoordeling die het kind geeft over het STA-team en de beoordeling die het STA-team aan zichzelf geeft bijna 1 punt uit elkaar, waarbij het kind (of zijn of haar ouder) positiever is. In de volgende figuur is te zien dat in vijf cases het STA-team zichzelf hetzelfde cijfer geeft als het kind. In zes gevallen geven zij een cijfer dat lager is dan dat van het kind en in één geval geven zij zichzelf een cijfer dat hoger is dan dat van het kind. Wanneer we kijken naar de beoordeling van het bereikte resultaat door het traject, dan is het verschil tussen het cijfer dat het STA-team geeft en het kind gemiddeld -0.92. Het kind is hierover gemiddeld bijna 1 punt positiever dan het STA-team. In de volgende figuur is te zien dat in de helft van de cases het cijfer dat het STA-team aan het bereikte resultaat geeft gelijk is aan het cijfer dat het kind geeft. In de andere helft van de gevallen geeft het STA-team een cijfer dat lager ligt.

Figuur 4.14 Verskil in beoordeling door het STA-team en het kind (n=11 en n=10)

4.4 Conclusies bij de analyse van de participatieplannen

De cijferbeoordeling die STA krijgt van de cliënten ligt over het algemeen hoger dan een 8. Het merendeel van de participatieplannen is ook daadwerkelijk uitgevoerd (bij 'de overgrote meerderheid' van de vrouwen; bij 'de meerderheid' van de mannen en bij 'bijna alle' kinderen). Driekwart van alle deelnemers met een participatieplan gaf aan - in of door het STA-activeringstraject - een grote of een kleine stap gemaakt te hebben naar een actiever leven. De outcome-indicator die de gemeente Roosendaal als leidraad voor deze evaluatie had gesteld, is daarmee ruimschoots gehaald. Deze indicator luidde dat tussen de 30 en 50% van de gemaakte participatieplannen als effect een toename in de sociale activering van de minima in Roosendaal zou moeten hebben.

- Er zijn gemiddeld vier participatieplannen per huishouden gemaakt. De STA-activeringsaanpak werkt over het algemeen beter voor vrouwen dan voor mannen. Er worden voor meer vrouwen dan mannen participatieplannen gemaakt, die 'vrouwenplannen' leiden vaker tot uitvoering, en de beoordeling van het resultaat van de vrouwenplannen is veel beter dan de waardering van het resultaat van de mannenplannen.
- Voor 17 kinderen (uit 29 huishoudens) zijn participatieplannen gemaakt. Daarmee vervult de STA-aanpak ook een rol bij de bevordering van het meedoen van kinderen in de samenleving. Kinderen (en hun ouders) zijn heel enthousiast over de STA-teemaanpak voor de kinderen.
- Hobby's en vrijetijdsbesteding zijn een goede ingang om sociale activering en participatiebevordering van minima op gang te brengen. Het overgrote deel van de participatieplannen door STA heeft betrekking op hobby's en vrijetijdsbesteding. Bij de volwassenen (mannen en vrouwen) komt de combinatie met inkomensverbetering veel voor.
- Voor de overgrote meerderheid van de vrouwen en de kinderen zijn één of meerdere participatieplannen helemaal of grotendeels uitgevoerd. Ook zijn er voor de meerderheid van de mannen participatieplannen uitgevoerd. Dit is echter naar verhouding minder gebeurd dan voor de vrouwen en kinderen. Voor een geslaagde uitvoering van de participatieplannen lijkt samenwer-

king tussen verschillende partijen noodzakelijk: wanneer de deelnemers, het STA-team en een derde instantie samenwerken is de kans op een gunstig verloop groter.

- Zowel de vrouwen en de mannen als de kinderen zijn tevreden over de behandeling door het STA-team (cijfers: 8.7, 8.6 en 9.2).
- De vrouwen en de kinderen zijn heel tevreden over het bereikte resultaat (cijfers: 7.9, 8.2). De mannen zijn hierover iets minder tevreden (cijfer: 6.4). Gemiddeld krijgt STA van alle mensen die deelnamen aan het activeringstraject een dikke 7.5 voor het bereikte resultaat. Zelf kwalificeerden zij het bereikte resultaat van het geheel aan participatieplannen als net geen 7.
- De overgrote meerderheid van de vrouwen en kinderen geeft aan dat zij door het traject actiever zijn geworden en nu meer deelnemen aan de samenleving dan voorheen. Van de mannen zegt de meerderheid actiever te zijn geworden, maar een derde geeft aan dat er weinig anders is dan daarvoor. Ook geeft iets meer dan de helft van hen aan dat zij nu niet meer aan de samenleving deelnemen dan voorheen. Dit beeld komt overeen met de beoordeling die de STA-teams hieraan geven.
- Driekwart van alle deelnemers (57 op de 76 deelnemers waarvoor deze vraag is ingevuld) gaf aan - in of door het STA-activeringstraject - een grote of een kleine stap gemaakt te hebben naar een actiever leven.
- De STA-teams maken een realistische inschatting van hoe de klanten zich behandeld voelen door het STA-team en van het bereikte resultaat. Zij zijn hierover vaak nog iets minder positief dan de klanten zelf.

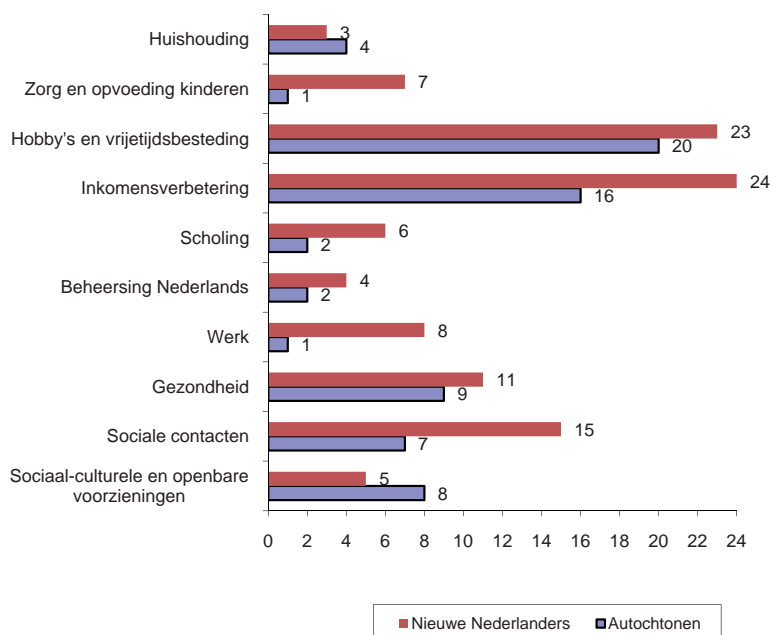

5 Participatieplannen van de STA-teams: autochtone en allochtone Nederlanders

In 2009 heeft STA voor 54 huishoudens de ingevulde evaluatieformulieren kunnen aanleveren. In die huishoudens zijn er plannen gemaakt voor in totaal 73 volwassen personen. Het gaat hierbij om 31 mensen van Nederlandse afkomst en om 42 mensen van allochtone komaf. Na huisbezoek volgen er vaker participatieplannen voor allochtonen dan voor autochtonen. De verhouding binnen de bezochte groep is 45% autochtoon en 55% allochtoon; de verhouding binnen de participatieplannengroep is 42% autochtoon en 58% allochtoon.

Voor één van de 31 autochtonen is geen participatieplan opgesteld, terwijl dit bij zes van de 41 allochtonen het geval is. Onder autochtonen is een grotere groep alleenstaanden dan onder de allochtonen. Dit kan het verschil mogelijk verklaren, aangezien we alleen kijken naar de huishoudens waarvoor één of meerdere participatieplannen zijn gemaakt. Verder valt op dat áls er plannen gemaakt worden voor allochtonen, dit er vaak meer dan drie zijn (17 op de 30 tegenover 5 op de 25 bij autochtonen). Voor autochtonen zijn naar verhouding meer plannen gemaakt op het gebied van werk en zorg en opvoeding voor de kinderen. Voor autochtone Nederlanders zijn er meer plannen gemaakt rondom huishouding en sociaal-culturele en openbare voorzieningen. Zie de volgende figuur voor een overzicht.

Figuur 5.1 Geef aan op welke thema('s) er participatieplannen zijn gemaakt (n=65)

Wat betreft de uitvoering van de gemaakte plannen: het komt naar verhouding even vaak voor bij autochtonen als bij allochtonen dat er geen plan wordt uitgevoerd. Wel worden er bij de allochtonen vaker meerdere plannen ook daadwerkelijk uitgevoerd. Dit is waarschijnlijk een gevolg van het feit dat er met hen ook meerdere plannen worden ontwikkeld.

Wanneer we kijken naar de bereikte resultaten, dan geven iets meer allochtonen (namelijk 14 van de 36) dan autochtonen (9 van de 28) aan 'een grote stap' te hebben gemaakt in/door dit activeringstraject. Autochtonen geven iets vaker aan (12 van de 28) een klein stapje in de goede richting te hebben gemaakt (voor de allochtonen is dit 12 van de 36).

Verder valt op dat naar verhouding meer autochtonen (15 van de 28) dan allochtonen (10 van de 36) aangeven niet meer aan de samenleving deel te nemen dan voor het STA-traject. Beide groepen zijn even tevreden over de behandeling door het STA-team: ze geven beide namelijk gemiddeld een 8.7. Kijken we naar het cijfer dat ze aan het bereikte resultaat geven, dan valt op dat juist autochtonen hiervoor een iets hoger cijfer geven (7.9) dan allochtonen (7.1). Dat is opmerkelijk omdat zij juist vaker zeggen maar een klein stapje te hebben gezet.

De STA-teams zelf beoordelen het activeringstraject bij allochtonen iets vaker als niet succesvol ('niet geactiveerd' is namelijk bij 9 van de 36 ingevuld) dan bij autochtonen (4 van de 25 hebben 'niet geactiveerd' ingevuld). Kijken we naar de 'deelname aan de samenleving', dan zien we juist een omgekeerd patroon. De STA-teams vinden vaker dat autochtonen na het traject *niet* meer dan daarvoor aan de samenleving deelnemen (10 van de 25) dan allochtonen (11 van de 35). Het cijfer dat het STA-team zichzelf geeft in de cases is bij de autochtonen en allochtonen gelijk: een 8.2. Wanneer het gaat om het cijfer voor het bereikte resultaat, dan valt op dat de STA-teams hieraan een flink hoger cijfer geven bij autochtonen (7.4) dan bij allochtonen (6.6). Wanneer we dat corrigeren met degenen waarvoor geen participatieplan is gemaakt, dan valt dit verschil iets kleiner uit, maar blijft het nog steeds bestaan (7.4 ten opzichte van 6.8).

5.1 *Conclusies*

Kortom: zowel autochtonen als allochtonen zijn heel tevreden over de behandeling door het STA-team. Verschillen in de resultaten van het traject voor autochtonen en allochtonen zijn niet eenduidig en het valt hierdoor niet te beoordelen voor welke van de twee groepen het traject meer oplevert. Duidelijk is wel dat de STA-teams beide groepen bereiken. Allochtonen staan over het algemeen bekend als een moeilijk bereikbare doelgroep, maar het activeringstraject dat STA aanbiedt is aan hen welbested.

6 Op naar sociale activering en participatie? Conclusies tussenevaluatie vervolgtraject STA-teams 2009

6.1 *Samenvatting en conclusie*

Het Verwey-Jonker Instituut evalueerde in deze tussenrapportage het vervolgproject STA-teams op proces- en resultaatniveau. Bij de evaluatie van het resultaat staan de output en de outcome van de volgende doelstellingen van het project centraal:

- Sociale activering van de minima.
- Interventies inzetten die de participatie van minima in de tweede (werk en inkomen) en derde levenssfeer (sociaal leven) bevorderen.

De conclusie van deze tussenevaluatie is dat het project in 2009 succesvol was. De uitbreiding van het aantal STA-teamleden is goed gelukt: STA is gegroeid naar negentien teamleden. Veertien van de negentien STA-teamleden zijn in 2009 bijstandsonafhankelijk geworden. Het aantal teams is uitgebreid van twee naar vijf. De vijf teams zijn actief in de wijken Kalsdonk, Westrand, Kroeven, Tolberg en Burgerhout. Het aantal gesprekken dat deze teams voeren blijft achter bij het verwachte resultaat en het eerder gestelde doel. Niettemin is het bereik van de STA-teams goed - zij hebben maar liefst 450 huishoudens van diverse pluimage bezocht. Voor/met lang niet al deze huishoudens werd een activeringstraject ingezet of gerapporteerd. Van 81 huishoudens weten wij dat STA er participatieplannen heeft gemaakt; voor 54 van deze huishoudens heeft het Verwey-Jonker Instituut evaluatieformulieren binnengekregen van SIW. Alleen in deze huishoudens hebben wij de activeeringsaanpak dus inhoudelijk kunnen evalueren: op output- en outcome-niveau. In paragraaf 6.3 gaan we nader in op het resultaat van die evaluatie. Daarop vooruitlopend kunnen we stellen dat we het resultaat van de participatieplannen die gemaakt zijn ronduit zeer goed kunnen noemen. De cijferbeoordeling die STA krijgt van de cliënten ligt over het algemeen hoger dan een 8 en het merendeel van de participatieplannen is ook daadwerkelijk uitgevoerd (bij 'de overgrote meerderheid' van de vrouwen; bij 'de meerderheid' van de mannen en bij 'bijna alle' kinderen). Driekwart van alle deelnemers met een participatieplan gaf aan in of door het STA-activeringstraject een grote of een kleine stap gemaakt te hebben naar een actiever leven. De outcome-indicator die de gemeente Roosendaal als leidraad voor deze evaluatie had gesteld, is daarmee ruimschoots gehaald. Deze indicator luidde dat tussen de 30 en 50% van de gemaakte participatieplannen als effect een toename in de sociale activering van de minima in Roosendaal zou moeten hebben.

Hieronder gaan we nader in op een aantal specifieke thema's en vragen die in deze evaluatie aan bod kwamen.

6.2 *Werkprocesevaluatie: de uitvoering bij SIW*

In 2009 is het aantal STA-teamleden aanzienlijk toegenomen, evenals het aantal gesprekken met minima in Roosendaal: gemiddeld tussen de elf en de twaalf fte's hebben vanaf april 2009 662 activeringsgesprekken gevoerd in circa 450 huishoudens.

De aanzienlijke uitbreiding van het aantal teamleden en de introductie van de activeringsaanpak en de participatieplannen waren ingrijpende hervormingen voor een relatief 'jonge' werkorganisatie. Dit stelde nieuwe eisen aan de teamleden en de begeleiding.

SIW en coördinator Van Rijen vonden intensieve coördinatie van de STA-teamleden bij de activeringsaanpak onontbeerlijk en zetten per 1 april 2009 een tweede coördinator in (Ellen van Engelen). De coördinatoren hebben in overleg een goede taakverdeling ontwikkeld: de een was verantwoordelijk voor de kwartaalcijfers en de contacten met externe organisaties; de ander deed en doet de individuele coaching van de STA-teamleden. Samen hadden zij de verantwoordelijkheid voor de voortgang van het traject.

Een aantal STA-teamleden is doorgestroomd naar ander regulier werk; het komt ook voor dat STA-teamleden fysiek en/of psychisch langdurig ziek worden. Bij de coördinatie van het STA-teamwerk is het relatief hoge ziekteverzuim in 2009 wederom een aandachtspunt gebleken. Ook een efficiëntere planning om een betere balans te vinden tussen het aantal gevoerde en gewenste gesprekken kreeg de aandacht van de coördinatoren.

Daarnaast maken niet alle STA-teamleden de overstap naar de activeringsrol even gemakkelijk. De coördinatoren spreken over 'sprinters en achterblijvers'. Het laten participeren van minima in de tweede en vooral de derde levenssfeer (sociaal leven) bleek voor STA als geheel nog lastig te realiseren in 2009. Maar voor 18 procent van de bezochte huishoudens kwamen er participatieplannen.

6.3 *Bereik van het vervolgtraject STA-teams in Roosendaal*

Bij het meten van het bereik van het vervolgtraject STA-teams hebben we ons laten leiden door de vraag:

- Welke groep(en) minima hebben de STA-teamleden vooral gesproken? (wijken, sekse, leeftijd, etniciteit, inkomstenbron huishouden).

Vooraf in Tolberg, Westrand en Kalsdonk was het bereik van de STA-teemaanpak in 2009 aanzienlijk. Daar is het merendeel van de gesprekken gevoerd. STA bereikt meer vrouwen dan mannen. De leeftijd van de mensen die de STA-teams spreken ligt gemiddeld rond de 50 jaar voor de mannen en rond de 44 jaar voor de vrouwen. In het bereik van STA is de leeftijdsgroep van 40 tot 50 jaar oververtegenwoordigd (28% van het totale bereik in 2009). Gemiddeld zijn de bewoners ook vaker alleenstaand (39%).

STA bereikt zowel autochtone als allochtone Nederlanders: 45% om 55% (in bereik= bezochte huishoudens). In de groep waarvoor participatieplannen zijn gemaakt ligt die verhouding 42% (autochtoon) om 58% (allochtoon). Allochtonen staan over het algemeen bekend als een moeilijk bereikbare doelgroep, maar het activeringstraject dat STA aanbiedt is aan hen welbested. Onder

hen bevinden zich Antillianen, Surinamers, Afrikanen, Marokkanen, Turken en mensen uit Oost-Europa.

Van de huishoudens waarmee gesprekken zijn gevoerd kampt meer dan een derde met werkloosheid, meer dan een vijfde leeft van een minimuminkomen en nog eens bijna een vijfde heeft te maken met arbeidsongeschiktheid.

Het aandeel huishoudens waarvoor participatieplannen zijn gemaakt in 2009 komt op ongeveer 18% van de totaal bezochte huishoudens (81 van de 446 bezochte huishoudens). Dat is een belangrijk aandachtspunt voor 2010. Onderrapportage van participatieplannen speelde in 2009 over de eigen werkzaamheden van STA een belangrijke rol. Het is een belangrijk verbeterpunt voor 2010 om goed te registeren welke stappen STA allemaal zet in samenwerking met de cliënt.

6.4 *Resultaatanalyse van de participatieplannen*

Bij deze tussenevaluatie van de outcome van het project in 2009 stonden de volgende vragen centraal:

- Voor welke groep(en) minima (wijken, sekse, leeftijd, etniciteit, inkomstenbron huishouden) zijn participatieplannen gemaakt?
- Voor welke domeinen of levenssferen zijn de participatieplannen ontwikkeld? Daarbij denken we aan 1. het persoonlijk leven; 2. het domein van werk en inkomen; en 3. het sociale leven.
- Wat is de inhoud van de sociale activering en participatiebevordering?
- Is de participatie van de betrokken minima na het uitvoeren van het participatieplan vergroot? (Volgens de betrokkenen en volgens de STA-teamleden).

Voor 81 huishoudens zijn één of meerdere participatieplannen gemaakt. De meeste daarvan bevinden zich in Tolberg (26), Westrand (19) en Kalsdonk (16). Ook met/voor een enkel huishouden in Burgerhout, Kroeven en Langdonk werden plannen gemaakt om sociale activering en participatie mogelijk te maken.

Opmerkelijk is dat een groot deel van de huishoudens waarvoor participatieplannen zijn gemaakt niet afhankelijk is van een bijstandsuitkering: een kwart behoort tot de werkende armen, een tiende behoort tot de categorie zieken of arbeidsongeschikten.

Ongeveer de helft van de huishoudens die STA heeft kunnen helpen met een participatieplan is van Nederlandse afkomst. De andere helft heeft een andere etnische achtergrond. Er bevinden zich onder deze groep naar verhouding veel huishoudens van Turkse afkomst. Zowel autochtonen als allochtonen zijn heel tevreden over de behandeling door het STA-team.

De STA-activeringsaanpak werkt over het algemeen beter voor vrouwen (en kinderen) dan voor mannen. Er zijn voor meer vrouwen dan mannen participatieplannen gemaakt, die 'vrouwenplannen' leiden vaker tot uitvoering, en de beoordeling van het resultaat van de vrouwenplannen is veel beter dan de waardering van het resultaat van de mannenplannen

Voor 17 kinderen (uit 29 huishoudens) zijn participatieplannen gemaakt. Daarmee vervult de STA-aanpak ook een rol bij de bevordering van het meedoen van kinderen in de samenleving. Kinderen (en hun ouders) zijn heel enthousiast over de STA-teamaanpak voor kinderen. Voor een geslaagde uitvoering van de participatieplannen lijkt samenwerking tussen verschillende partijen noodzakelijk: wanneer de deelnemers, het STA-team en een derde instantie samenwerken is de kans op een gunstig verloop groter.

Gemiddeld krijgt STA van alle mensen die deelnamen aan het activeringstraject een dikke 7.5 voor het bereikte resultaat. Zelf kwalificeerden zij het bereikte resultaat van het geheel aan participatieplannen als net geen 7. De STA-teams maken overigens een realistische inschatting van hoe de klanten zich behandeld voelen door het STA-team en van het bereikte resultaat. Zij zijn hierover vaak iets minder positief dan de klanten zelf.

Hobby's en vrijetijdsbesteding zijn een goede ingang om sociale activering en participatiebevordering van minima op gang te brengen. Het overgrote deel van de participatieplannen door STA heeft betrekking op hobby's en vrijetijdsbesteding. Bij de volwassenen (mannen en vrouwen) komt de combinatie met inkomensverbetering veel voor. Daarmee vallen de plannen volgens de STA-teamleden zelf vaak in domein 1 (persoonlijk leven) en domein 2 (inkomensverbetering). Veel van deze plannen hebben echter wel degelijk ook een sociale of sociaal-culturele component. In 2010 hopen we de meeste daarvan dan ook in domein 3 te kunnen verwelkomen.

Nawoord

Met de nieuwe bezetting en verdere professionalisering van de STA-teams in het afgelopen jaar heeft het project een structurele positie verworven in het armoedebeleid van de gemeente Roosendaal. Een van de belangrijke speerpunten voor de komende jaren is het bevorderen van de participatie van minima in de tweede en derde levenssfeer. Dit is een nieuwe uitdaging.

Ook zijn wij van mening dat het aanbeveling verdient om in de nabije toekomst met bestaande indicatoren het rendement van het project vast te stellen. Het gaat hierbij niet alleen om het beleidsrendement (zijn de beleidsdoelstellingen gehaald?) maar ook om het maatschappelijk rendement (denk aan de mogelijke besparing op uitkeringskosten). Een kosten-batenanalyse lijkt hier op zijn plaats. Door de resultaten van het STA-project tevens op deze manier te benaderen ontstaat er een beeld van de kosteneffectiviteit van dit vervolgtraject en een nog beter zicht op het functioneren van de teams. De mogelijkheden en onmogelijkheden van deze aanpak worden zo in de toekomst alleen maar duidelijker.

Literatuur

De Stuurgroep. (2008). *Continuering project samenhangend armoedebeleid (STA-teams en Netwerkaanpak)*. Notitie van 15 oktober 2008, aangeboden aan College van Burgemeester en Wethouders van gemeente Roosendaal.

Klein, M. van der, & Nederland, T. (2009). *Op naar sociale activering en participatie: Opleiding en evaluatie van het vervolgtraject STA-teams in Roosendaal, 2009-2001 [Offerte]*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Nederland, T., & Klein, M. van der. (2009). *Verslag project inclusief armoedebeleid in Roosendaal (2007 - 2009)*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Nederland, T., Klein, M. van der, & Marieke, W. (2008). *Wie doet wat aan armoedebestrijding in Roosendaal? Samenspel of gescheiden wegen in beleid en praktijk*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Nederland, T., Stavenuiter, M., & Bulsink, D. (2009). *Nergens in beeld: Leven op het minimum in Roosendaal*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Oostveen, P. (Samenst.). (2007). *Armoedemonitor Roosendaal 2006*. Roosendaal: Gemeente Roosendaal, Onderzoek, informatiebeheer en datamanagement.

Bijlage

Overzicht van het trainingsaanbod door het Verwey-Jonker Instituut in 2009

- In februari heeft het Verwey-Jonker Instituut in buurthuis Westrand aan bestaande en nieuwe STA-teamleden een training gegeven over participatie in brede zin. Wat is dit eigenlijk, wat zijn de bestaande activiteiten in de wijken en welke activiteiten vinden de teamleden zelf het leukst om te (gaan) ontwikkelen in de wijk? Vooral individuele aandacht voor de verwachtingen en persoonlijke interesses van de teamleden zijn belangrijk omdat de leden een vrij heterogene groep vormen (denk aan verschillen in afkomst, leeftijd en capaciteiten en vaardigheden).
- In maart en april neemt het werken met de gespreksverslag- en evaluatieformulieren een belangrijke plaats in tijdens de trainingen. Tijdens de bijeenkomsten komen ook verschillende knelpunten bij het registreren aan bod. Daarnaast komen, naast het delen van ervaringen, presentatievaardigheden aan de orde.
- De STA-leden worden tijdens de vierde training uitgedaagd om na te denken over praktijken om minima (duurzaam) te laten participeren en zij oefenen met de gespreksverslagen.
- Participatie blijft het centrale thema in de twee trainingen die volgen. Deze trainingen zijn onder meer gericht op het verhogen van de gespreksvaardigheden en het inschatten van de behoeften van minima.
- De zevende training vindt plaats in oktober. Hierin worden de schrijfvaardigheden van de STA-leden verder uitgewerkt. Marian (Verwey-Jonker Instituut) legt tevens uit wat de twee centrale doelen zijn van het STA-werk: voorlichting over en hulp bij het aanvragen van bijzondere bijstand, en het activeren van minima. Over deze doelen discussiëren de aanwezigen in de middag. Het activeren van minima blijft in de beleving van de deelnemers het lastigst.
- In de training van november is er een gasttrainer aanwezig (Conny van Overveld). Ook is er ruimte voor het delen van 'succesverhalen'. De deelnemers aan de training vinden het lastig om succesfactoren te benoemen die losstaan van de inhoud. Dirk-Jan van Rijen heeft vier verslagen van gesprekken rondgestuurd waarbij de STA-leden proberen om de wensen en behoeften van de bewoners in te schatten en deze te koppelen aan participatiemogelijkheden.
- De negende en tiende training (in november en december) staan in het teken van het lezen van gespreksverslagen en het 'actief luisteren'. Ook is er een bespreking over het invullen van de evaluatieformulieren. Deze formulieren worden ingevuld tijdens het laatste gesprek met de bewoner in kwestie. Dit gesprek vindt idealiter een half jaar na het eerste gesprek plaats. Bij terugkomst is het mogelijk de bereikte participatieresultaten te analyseren.

Colofon

Opdrachtgever/financier	Gemeente Roosendaal
Auteurs	Dr. M. van der Klein Drs. D. Bulsink Drs. F.P.S. Dekker
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 F (030) 230 06 83 E secr@verwey-jonker.nl Website www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.

ISBN 978-90-5830-424-7

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2011.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.